

I. Zestaw procedur postępowania na wypadek niepożądanych zachowań uczniów

PODSTAWY PRAWNE STOSOWANYCH PROCEDUR NA TERENIE SZKOŁY:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz przepisy wykonawcze w związku z ustawą
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości alkoholizmowi przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji
- Zarządzenie Nr 590/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 października 2003 r. w sprawie form i metod działań Policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczególnych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem
- Rozporządzenie MENiS z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach
- Rozporządzenie MEN z dnia 15 stycznia 2001 r. w sprawie szczególnych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych i innych (...)
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela- art.6i7

DZIAŁANIA INTERWENCYJNE

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji (naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, włóczęgostwo, udział w działalności grup przestępczych) podejmuje się następujące kroki:

- nauczyciel przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy
- wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego oraz dyrekcję szkoły
- wychowawca wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz – w ich obecności – z uczniem. W przypadku potwierdzenia informacji zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś do szczególnego nadzoru nad dzieckiem warto, sporządzić notatkę ze spotkania, w której zamieszczone zostaną zobowiązania do pracy nad dzieckiem, podpisane przez wszystkie osoby uczestniczące w spotkaniu.
- Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ucznia, szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich)
- Szkoła powiadamia sąd lub policję, jeżeli wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów.

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków, powinien podjąć następujące kroki:

- nauczyciel powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy

- odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego – stwarza warunki w jakich nie będzie zagrożone jego zdrowie lub życie (uczeń pozostaje pod opieką osoby pełnoletniej)
- wzywa lekarza lub pielęgniarkę szkolną w celu stwierdzenia stanu trzeźwości i ewentualnie udzielenia pomocy medycznej
- zawiadamia o fakcie dyrektora szkoły lub pedagoga szkolnego oraz rodziców/opiekunów ucznia, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania dziecka ze szkoły
- w przypadku odmowy ze strony rodziców/opiekunów o pozostawieniu ucznia w szkole lub przewiezieniu go do placówki służby zdrowia, bądź przekazaniu go do dyspozycji policji decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia w porozumieniu z dyrektorem szkoły
- w przypadku ucznia będącego pod wpływem alkoholu – jeżeli rodzice odmawiają przyjazdu, a uczeń jest agresywny wobec kolegów, nauczycieli lub swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych – szkoła zawiadamia najbliższą jednostkę policji.
- w przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień lub w przypadku jej braku do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin). O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców/opiekunów oraz sąd rodzinny, jeśli uczeń nie ukończył 18 lat
- jeżeli zdarzenia, w których uczeń przed ukończeniem 18. roku życia znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły powtarzają się świadczy to o jego demoralizacji i nakłada na szkołę obowiązek powiadomienia o tej szczególnej sytuacji policji (specjalisty ds. nieletnich) lub sądu rodzinnego
- spożywanie przez ucznia, który nie ukończył 17 lat alkoholu na terenie szkoły stanowi wykroczenie z art. 43 Ustawy z dn. 26.10.1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić policję i dalszy tok postępowania leży już w kompetencjach tej instytucji

W przypadku, gdy nauczyciel znajduje się na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk, powinien podjąć następujące kroki:

- nauczyciel, zachowując środki ostrożności, zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji
- próbuje, o ile to możliwe, ustalić, do kogo należy znaleziona substancja
- o zaistniałym zdarzeniu powiadamia dyrekcję szkoły i wzywa policję
- po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję oraz informacje dotyczące szczegółów zdarzenia

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, powinien podjąć następujące kroki:

Nauczycielowi nie wolno (nie ma prawa) samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży, ani teczki ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji

- o swoich spostrzeżeniach lub podejrzeniach powiadamia dyrekcję szkoły
- o zaistniałym zdarzeniu powiadamia rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa w szkole
- gdy uczeń nie chce przekazać substancji na prośbę nauczyciela, szkoła wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję

- jeżeli uczeń dobrowolnie wyda nauczycielowi substancję, nauczyciel po odpowiednim jej zabezpieczeniu, zobowiązany jest niezwłocznie przekazać ją policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję, a całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę ze zdarzeń wraz z własnymi spostrzeżeniami

Uwaga: zgodnie z przepisami Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w Polsce karane jest:

- posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych
- wprowadzanie do obrotu środków odurzających
- udzielanie, ułatwianie, umożliwianie innej osobie ich użycia oraz nakłanianie do użycia
- wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających

Popelnienie czynu karalnego lub przestępstwa na terenie szkoły:

Czyn karalny – sprawcą jest uczeń, który ukończył lat 13, ale nie ukończył lat 17

Przestępstwo – sprawcą jest uczeń, który ukończył 17 rok życia

Postępowanie wobec ucznia-sprawcy czynu karalnego:

- niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły
- ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia
- przekazanie sprawcy (o ile jest na terenie szkoły i jest znany) dyrektorowi szkoły lub pedagogowi pod opiekę
- powiadomienie rodziców ucznia-sprawcy
- niezwłoczne powiadomienie policji, gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub sprawca jest uczniem innej szkoły i jego tożsamość nie jest znana
- zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji

Postępowanie nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą przestępstwa

Nauczyciel będący na miejscu zdarzenia zobowiązany jest do:

- udzielenia pierwszej pomocy (przedmedycznej) bądź zapewnienia jej przez wezwanie lekarza lub pielęgniarki szkolnej w przypadku, gdy ofiara doznała obrażeń
- niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły
- powiadomienia rodziców ucznia
- niezwłocznego wezwania policji w przypadku, gdy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenie okoliczności i przesłuchania ewentualnych świadków zdarzenia

Postępowanie w przypadku ucznia nagminnie wagarującego

- ustalenie przyczyny i odnotowanie nieobecności
- wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora szkoły
- wychowawca, pedagog lub dyrektor szkoły wzywa do szkoły rodziców/opiekunów, przekazując informacje rodzicom oraz zobowiązuje ich do nadzoru nad dzieckiem wskazując na konsekwencje dalszych wagarów ich dziecka

- wychowawca, pedagog lub dyrektor szkoły są zobowiązani do przeprowadzenia z uczniem indywidualnej rozmowy motywującej do kontynuacji nauki

Postępowanie w przypadku rażących zaniedbań opiekuńczych ze strony rodziców/opiekunów

- uczeń powinien zgłosić ten fakt wychowawcy, nauczycielowi, pedagogowi szkolnemu, dyrekcji lub innemu pracownikowi szkoły, którzy zobowiązani są wskazać odpowiednie placówki świadczące pomoc psychologiczno-pedagogiczną lub medyczną.
- wychowawca, który zaobserwował lub powziął informację o rażących zaniedbaniach opiekuńczych ze strony rodziców/opiekunów powinien zgłosić ten fakt pedagogowi szkolnemu, dyrekcji lub innemu pracownikowi szkoły, którzy zobowiązani są wskazać odpowiednie placówki świadczące pomoc psychologiczno-pedagogiczną lub medyczną.
- nauczyciel który zaobserwował lub powziął informację o rażących zaniedbaniach opiekuńczych ze strony rodziców/opiekunów, powinien zgłosić ten fakt wychowawcy, pedagogowi szkolnemu, dyrekcji lub innemu pracownikowi szkoły, którzy zobowiązani są wskazać odpowiednie placówki świadczące pomoc psychologiczno-pedagogiczną lub medyczną.

Sposób postępowania w przypadku incydentu bombowego

Podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne.

Zainteresowania i uwagi ze strony całego środowiska szkolnego wymagają:

- rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób
- pozostawione bez opieki przedmioty, typu: teczki, paczki, pakunki itp.
- osoby wyglądające na obcokrajowców
- osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku
- samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach.

Należy jednak pamiętać, że terrorysta nie zawsze musi być odmiennej narodowości i wyróżniać się z tłumu szczególnym wyglądem.

Należy wszystkim osobom przebywającym na terenie szkoły zapewnić bezpieczeństwo, uniemożliwić osobom postronnym dotykanie nieznanych przedmiotów i natychmiast powiadomić Policję pod numerem 997 lub 112.

Nauczyciel ma obowiązek sporządzić notatkę służbową ze zdarzenia, do którego zastosował powyższe procedury, przekazać ją pedagogowi szkolnemu oraz monitorować sytuację dziecka i jego funkcjonowanie emocjonalne, psychiczne i osobowościowe.

Dyrektor szkoły powinien wiedzieć, że gdy Policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole, to wówczas:

- funkcjonariusz Policji powinien przedstawić powód przybycia i okazać legitymację służbową,
- policjant ma obowiązek poinformowania dyrektora szkoły o przyczynie zatrzymania ucznia,

- dyrektor ma prawo zapisać dane osobowe policjanta oraz numer legitymacji służbowej w celu sporządzenia własnej dokumentacji,
- pedagog, psycholog lub wychowawca klasy powinien sprowadzić ucznia do gabinetu dyrektora, gdzie policjant informuje ucznia o przyczynach zatrzymania i czynnościach, jakie zostaną wykonane w związku ze sprawą.

Każda wizyta policjantów w szkole powinna być wcześniej zasygnalizowana dyrektorowi lub innej osobie upoważnionej do kontaktowania się z policją.

Postępowanie wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne

- nauczyciel-świadek agresywnego zachowania przerywa zdecydowanie i stanowczo negatywne zachowanie sprawcy wobec ofiary, a w razie potrzeby prosi o pomoc innego nauczyciela lub pielęgniarkę szkolną.
- powiadamia wychowawcę klasy lub w razie jego nieobecności, pedagoga szkolnego o zdarzeniu.
- nauczyciel lub pedagog przeprowadza rozmowę z uczniami, w obecności świadków zdarzenia, mającą na celu wyjaśnienie sytuacji, uświadomienie sprawcy nieodpowiedniego zachowania i poinformowanie go o konsekwencjach w postaci kary zgodnej ze statutem szkoły
- nauczyciel lub pedagog sporządza notatkę (w zeszytce uwag, w dokumentacji pedagoga) zawierającą opis zdarzenia, dane sprawcy i ofiary oraz innych osób uczestniczących w zdarzeniu
- wychowawca lub pedagog informuje rodziców(prawnych opiekunów) sprawcy i ofiary o zajściu i formach podjętej interwencji (wpis do dzienniczka ucznia, wpis do zeszytu uwag, telefon do rodziców)
- rodzice potwierdzają podpisem zawiadomienia i informacje o agresywnym zachowaniu ucznia w dzienniczku i zeszytce uwag
- w przypadku powtarzania się zachowań agresywnych ucznia wychowawca informuje o tym pedagoga szkolnego, psychologa i dyrektora szkoły
- pedagog, psycholog podejmuje rozmowę z rodzicami i uczniem informując o ewentualnych skutkach braku zmiany zachowania (sporządza odpowiedni zapis w dokumentacji)
- zespół specjalistycznej opieki nad dzieckiem, wychowawca, uczeń i rodzice ucznia ustalają i podpisują kontrakt zawierający plan działań mających na celu poprawę zachowania ucznia
- w przypadku utrzymywania się nieprawidłowych relacji z rówieśnikami pedagog sugeruje rodzicom przebadanie ucznia w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w celu ustalenia przyczyn agresywnego zachowania
- po dostarczeniu przez rodziców opinii z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Zespół specjalistycznej opieki nad dzieckiem pracuje z uczniem zgodnie z zaleceniami
- w przypadku odmowy wykonania badań bądź braku wskazań Poradni po wykonanych badaniach oraz braku zmiany zachowania ucznia, pedagog szkolny w porozumieniu z wychowawcą i dyrektorem szkoły powiadamia policję w celu przeprowadzenia rozmowy ostrzegawczej
- w przypadku rażących zaniedbań rodziców lub ich niewydolności wychowawczej pedagog szkolny w porozumieniu z wychowawcą i dyrektorem szkoły kieruje sprawę na policję lub do sądu rodzinnego

- w przypadku szczególnie drastycznych zachowań agresywnych, zagrażających demoralizacją uczniów, stwarzających zagrożenie dla zdrowia lub życia, dyrektor szkoły w porozumieniu z Zespołem specjalistycznej opieki nad dzieckiem natychmiast powiadamia policję z pominięciem wyżej omówionej procedury i o fakcie tym informuje rodziców ucznia

Postępowanie w przypadku ucznia uniemożliwiającego prowadzenie lekcji (wulgaryzmy, głośne rozmowy, brak reakcji na uwagi i polecenia nauczycieli)

- nauczyciel podejmuje działania wychowawcze zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemu
- wpisanie uwagi dotyczącej nieodpowiedniego zachowania do dziennika lekcyjnego
- powiadomienie wychowawcy klasy o zachowaniu ucznia
- wychowawca klasy informuje rodzica o istniejących trudnościach i zapoznaje go ze swoim planem działań, jednocześnie zobowiązuje rodzica do rzetelnej współpracy
- wychowawca opracowuje plan naprawczy w celu przezwyciężenia trudności ucznia wraz z pisemnym zobowiązaniem dla rodzica
- w przypadku braku reakcji na interwencję wychowawcy, powiadomienie pedagoga szkolnego i dyrektora
- zastosowanie wobec ucznia konsekwencji zgodnych ze Statutem Szkoły
- na najbliższej Radzie Pedagogicznej wychowawca szczegółowo zapoznaje członków Rady o zaistniałym problemie i przedstawia podjęte działania

Postępowanie w przypadku kradzieży w szkole

- prowadzący przerywa zajęcia, ustala okoliczności zdarzenia i przeprowadza akcję „Szukam”
 - przeprowadzenie przeszukania (nauczyciel prosi, aby uczniowie opróżnili tornistry i zawartość kieszeni)
 - przeprowadzenie rozmowy wychowawczej z grupą (poinformowanie o możliwych konsekwencjach czynu)
- w przypadku znalezienia rzeczy:
 - nauczyciel powiadamia pedagoga szkolnego lub psychologa oraz dyrektora szkoły
 - pedagog spisuje protokół z przebiegu zdarzenia i powiadamia wychowawcę oraz rodziców poszkodowanego
- w przypadku ustalenia sprawcy kradzieży następuje:
 - rozmowa wychowawcy, pedagoga ze sprawcą kradzieży
 - powiadomienie rodziców (prawnych opiekunów) sprawcy i rozmowa z nimi
 - zadośćuczynienie pokrzywdzonemu (zwrot przedmiotów, przeprosiny)
 - ustalenie kary zgodnie z systemem kar określonych w Statucie Szkoły
- w przypadku powtórzenia się kradzieży dokonanej przez tego samego ucznia pedagog wzywa policję i powiadamia sąd rodzinny
- w przypadku nie znalezienia skradzionej rzeczy i trudności z ustaleniem sprawcy:
 - nauczyciel powiadamia pedagoga szkolnego lub psychologa oraz dyrektora szkoły
 - pedagog spisuje protokół z przebiegu zdarzenia i powiadamia rodziców poszkodowanego
 - jeżeli wartość skradzionej rzeczy przekracza kwotę 250 zł pedagog lub dyrektor informuje poszkodowanego o jego prawach
- w przypadku dokonania kradzieży poza terenem szkoły następuje:
 - rozmowa wychowawcy, pedagoga ze sprawcą kradzieży

- wychowawca lub pedagog w porozumieniu z wychowawcą powiadamia o zdarzeniu rodziców (wezwanie do szkoły)
- udzielanie kary zgodnie z systemem kar określonych w Statucie Szkoły
- o zdarzeniu policję informuje osoba poszkodowana

Postępowanie w przypadku niszczenia mienia szkolnego i prywatnego na terenie szkoły

- w sytuacji dostrzeżenia niszczenia mienia szkolnego lub prywatnego na terenie szkoły, każdy uczeń zobowiązany jest poinformować o tym wychowawcę, nauczyciela dyżurującego lub innego pracownika szkoły
- uczeń, który zniszczył, uszkodził mienie szkolne lub prywatne, bez względu na okoliczności, zobowiązany jest zgłosić ten fakt wychowawcy, nauczycielowi dyżurującemu lub innemu pracownikowi szkoły
- uczeń będący świadkiem niszczenia mienia szkolnego jak i prywatnego, jest zobowiązany zgłosić ten fakt wychowawcy, nauczycielowi dyżurującemu lub innemu pracownikowi szkoły
- uczeń, którego mienie prywatne zostało zniszczone na terenie szkoły, jest zobowiązany zgłosić szkodę wychowawcy lub innemu pracownikowi szkoły
- nauczyciel lub pracownik szkoły, któremu zgłoszono fakt niszczenia (zniszczenia) mienia szkolnego lub prywatnego, podejmuje następujące działania:
 - powiadamia wychowawcę ucznia (jeżeli nim nie jest)
 - powiadamia pedagoga szkolnego lub psychologa
 - powiadamia dyrektora szkoły
 - informuje pracownika administracji (jeżeli zostało zniszczone mienie szkolne)
 - informuje rodziców lub prawnych opiekunów ucznia o wyrządzonej szkodzie
- wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem na temat zaistniałej sytuacji, może też skierować ucznia do pedagoga lub psychologa szkolnego
- pedagog lub psycholog w porozumieniu z dyrektorem i wychowawcą podejmują decyzję o sposobie zadośćuczynienia lub ukarania sprawcy
- pedagog lub psycholog szkolny w porozumieniu z wychowawcą, powiadamia rodziców o konsekwencjach czynu ucznia i rodzaju zastosowanej kary
- wychowawca ustala z uczniem i rodzicami sposób i termin naprawienia wyrządzonych szkód lub uiszczenia opłaty za ich naprawę
- rodzice i uczeń zobowiązują się do podjęcia pracy nad eliminacją podobnych szkodliwych zachowań
- w przypadku konieczności pokrycia kosztów lub naprawy zniszczonego mienia rodzice lub opiekunowie proszeni są o rozmowę z pedagogiem lub psychologiem, podczas której ustala się kwotę lub inny sposób naprawienia wyrządzonej szkody
- jeśli szkoda nie zostanie naprawiona w ustalonym terminie, dyrektor szkoły wzywa rodziców (prawnych opiekunów) do natychmiastowego wywiązania się z poczynionych ustaleń
- procedura ta nie obowiązuje w przypadku uszkodzenia mienia prywatnego, którego posiadanie na terenie szkoły jest zabronione i za które szkoła nie ponosi odpowiedzialności
- w przypadku, gdy trudno ustalić, kto dokonał zniszczeń, dyrektor szkoły informuje uczniów klasy, w której może być sprawca o konieczności jego ujawnienia. Jeśli osoba winna nie zostanie wskazana, dyrektor szkoły może zobowiązać do pokrycia całkowitego kosztu naprawy zniszczonego mienia wszystkich uczniów danej klasy

Postępowanie nauczyciela w przypadku stwierdzenia naruszenia godności osobistej nauczyciela lub innego pracownika szkoły przez ucznia

Za naruszenie godności osobistej nauczyciela lub pracownika niepedagogicznego szkoły uznajemy:

- lekceważące i obraźliwe zachowanie wobec w/w wyrażone w słowach lub gestach,
- prowokacje pod adresem w/w w słowach lub gestach,
- nagrywanie i fotografowanie w/w pracowników szkoły bez ich wiedzy i zgody,
- naruszenie ich prywatności i własności prywatnej,
- użycie wobec nich przemocy fizycznej i psychicznej,
- pomówienia i oszczerstwa wobec w/w pracowników,
- naruszenie ich nietykalności osobistej.

Wobec powyższych zachowań ucznia:

- nauczyciel lub pracownik szkoły powiadamia wychowawcę klasy (w przypadku jego nieobecności powiadamia pedagoga szkolnego lub dyrektora)
- wychowawca klasy niezwłocznie powiadamia rodziców o zaistniałej sytuacji, wzywa ich do szkoły, sporządza notatkę z rozmowy w zeszycie wychowawcy, pod którą podpisują się rodzice
- w obecności rodziców uczeń przeprosza osobę, której godność naruszył
- wychowawca klasy udziela uczniowi nagany za naruszenie regulaminu i statutu szkoły
- jeżeli uczeń ma kuratora, zostaje on o tym zajściu powiadomiony przez wychowawcę
- w przypadku powtórzenia się nagannych zachowań wychowawca wzywa rodziców, sporządza notatkę z odbytej rozmowy oraz informuje dyrektora szkoły
- dyrektor szkoły udziela nagany
- uczeń ma obniżoną ocenę z zachowania do nagannej
- w przypadku notorycznego naruszania godności przez ucznia, szkoła zgłasza ten fakt na policję oraz kieruje pismo do sądu rodzinnego z prośbą o zbadanie sprawy i podjęcie dalszego postępowania

II. Zestaw procedur postępowania w zależności od poziomu edukacyjnego ucznia

Procedura postępowania w przypadku ucznia zdolnego

- nauczyciel przedmiotu lub rodzic (prawny opiekun) kieruje do dyrektora wniosek wraz z uzasadnieniem o indywidualny tok nauki przedmiotu, z którego uczeń uzyskuje wybitne wyniki nauczania
- rada pedagogiczna opiniuje wniosek
- na wniosek rodzica Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna wystawia opinie o uczniu ze wskazaniem do indywidualnego toku nauczania przedmiotu
- dyrektor szkoły kieruje wniosek do organu prowadzącego
- organ prowadzący opiniuje wniosek i przyznaje stosowne środki finansowe na prowadzenie indywidualnego toku nauczania
- nauczyciel przedmiotu prowadzi z uczniem zajęcia edukacyjne wg rozszerzonego programu nauczania
- uczeń zdaje egzamin klasyfikacyjny w trybie i na zasadach określonych w Rozporządzeniu

Procedura postępowania wobec ucznia mającego trudności w nauce

- nauczyciele i wychowawca analizują postępy uczniów w nauce
- w przypadku uczniów z problemami w nauce wyjaśniają ich przyczyny:
 - rozmowa z uczniem,
 - rozmowa z rodzicami (prawnymi opiekunami),
 - kierowanie ucznia w porozumieniu z rodzicami do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w celu diagnozy przyczyn trudności w nauce
- adekwatnie do rozpoznanych przyczyn organizowanie pomocy uczniom w celu przezwyciężenia trudności:
 - dostosowanie form, metod pracy i wymagań do zaleceń opinii lub orzeczenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej dostarczonego przez rodzica
 - skierowanie ucznia na zajęcia wyrównawcze
 - skierowanie na zajęcia korekcyjno-kompensacyjne
 - prowadzenie dodatkowych (poza zajęciami wyrównawczymi) zajęć indywidualnych z uczniem w celu eliminowania braków edukacyjnych, organizowanie samopomocy koleżeńskiej
 - ścisła współpraca z rodzicami, wspólne ustalanie metod pracy z dzieckiem i przekazywanie wskazówek rodzicowi do pracy w domu
- dalsza obserwacja dziecka i jego postępów w nauce

Procedura postępowania w przypadku, gdy uczeń jest chory

- lekarz specjalista wystawia dla rodziców diagnozę na piśmie ze wskazaniem nauczania indywidualnego na określony czas
- wychowawca klasy pisze dla rodziców opinię o uczniu
- rodzice piszą wniosek do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, dołączają do wniosku opinie lekarską i opinię wychowawcy klasy
- zespół orzekający Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej wydaje orzeczenie o nauczaniu indywidualnym w domu chorego ucznia

- dyrektor szkoły występuje z wnioskiem do organu prowadzącego o wydanie zgody na nauczanie indywidualne i przyznanie stosownych środków finansowych
- Burmistrz Miasta wydaje decyzję o przyznaniu nauczania indywidualnego
- wyznaczeni przez dyrektora szkoły nauczyciele realizują program nauczania przedmiotów w domu chorego ucznia

Procedura postępowania w sytuacji konieczności skierowania ucznia do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej

- obserwacja ucznia mającego problemy edukacyjne lub wychowawcze (nauczyciel, wychowawca klasy)
- spotkanie wychowawcy klasy lub nauczyciela z rodzicem i przedstawienie propozycji działań mających na celu wyeliminowanie trudności
- w przypadku utrzymujących się trudności nauczyciel kieruje rodzica do pedagoga szkolnego, a ten przedstawia rodzicom propozycje kontaktu z psychologiem szkolnym, a następnie z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną
- wypełnienie karty odmowy w przypadku, gdy rodzic nie wyraża zgody na badanie w poradni
- w przypadku uzyskania zgody na badanie dziecka –współpraca wychowawcy i pedagoga szkolnego z rodzicami i Poradnią
- rodzic powinien dostarczyć wychowawcy lub pedagogowi szkolnemu opinię wystawioną przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w ciągu dwóch tygodni od jej wystawienia

Procedury postępowania w celu zapewnienia realizacji zaleceń zawartych w opiniach Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej

- wychowawca, na pierwszym zebraniu, w każdym roku szkolnym informuje rodziców o zasadach obejmujących uczniów z dysleksją
- opinie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej gromadzi i przechowuje pedagog szkolny W dzienniku lekcyjnym (w rubryce „inne informacje o uczniu” wpisuje nr opinii lub orzeczenia).
Wspomaga nauczycieli w doborze form dostosowania wymagań z poszczególnych przedmiotów, wynikających z opinii, wypełnia kartę dostosowań.
- reedukator na podstawie opinii, analizy wytworów dziecka, własnych obserwacji, wywiadu (z nauczycielami, rodzicami, dzieckiem) formułuje plan pracy terapeutycznej indywidualnej bądź grupowej, z uwzględnieniem potrzeb konkretnego dziecka. Za zgodą rodziców (prawnych opiekunów) włącza dziecko w tok zajęć terapii pedagogicznej.
- wychowawca zgodnie ze statutem szkoły nadzoruje udział ucznia w zajęciach specjalistycznych (terapia pedagogiczna), ma stały kontakt z terapeutą i dąży do przestrzegania ustaleń. Uczeń nie objęty terapią wykonuje dodatkowe prace ustalone z nauczycielami przedmiotów, co również podlega kontroli wychowawcy
- wychowawca klasy po zaznajomieniu wszystkich członków klasowego zespołu nauczycielskiego z treścią karty dostosowań (opracowanej na podstawie opinii poradni) wpisuje w kartę datę, od której ustalone formy dostosowań będą przestrzegane przez wszystkich uczących nauczycieli
- prace klasowe i sprawdziany ucznia posiadającego opinię Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nauczyciel lub sam uczeń oznacza literą „D”

- dyrektor szkoły kontroluje wybrane prace (sprawdziany, prace domowe, wypracowania, dyktanda itd.) pod kątem praktycznego dostosowania wymagań edukacyjnych dla ucznia, zgodnego z zaleceniami zawartymi w opinii lub dokonuje pod tym kątem hospitacji/obserwacji zajęć lekcyjnych
- dyrektor szkoły na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) oraz na podstawie opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej dostosowuje warunki i formę sprawdzianu lub egzaminu do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia

Procedury wyłaniania uczniów ze specyficznymi problemami w nauce w nowo przyjętych klasach czwartych (którzy nie zostali zdiagnozowani na poziomie I etapu edukacyjnego)

- przeprowadzenie sprawdzianów „na wejście” z języka polskiego i matematyki (nauczyciele, j. polskiego i matematyki)
- przeprowadzenie przesiewowego sprawdzianu z czytania i pisanie (reedukator, nauczyciele j. polskiego)
- wyłonienie grupy dzieci z problemami wskazującymi na podłoże dyslektyczne na podstawie wstępnej diagnozy pedagogicznej(reedukator)
- dokonanie wstępnej diagnozy psychologicznej potwierdzającej, bądź kwestionującej wcześniejsze ustalenia co do podłoża problemów ucznia w nauce (psycholog)
- w razie potrzeby skierowanie dziecka na badania specjalistyczne -logopeda, foniatra, pediatra itd. (psycholog, reedukator)
- skierowanie ucznia na badania do poradni celem uzyskania pełnej diagnozy psychologiczno-pedagogicznej. Decyzja o udziale dziecka w badaniach należy do rodziców /prawnych opiekunów dziecka (psycholog, reedukator)
- ustalenie form pomocy dziecku zanim otrzyma opinię Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (psycholog, reedukator, wychowawca klasy)
- objęcie opieką terapeutyczną grupy dzieci, u których wstępna diagnoza psychologiczna potwierdzi dyslektyczne podłoże problemów w nauce.
Pisemna zgoda rodziców/prawnych opiekunów decyduje o wpisaniu dziecka do dziennika zajęć specjalistycznych (reedukator)
- nadzorowanie obecności dziecka na zajęciach, stały kontakt z terapeutą i nauczycielami, dążenie do przestrzegania zaleceń, przekazywanie informacji rodzicom/ prawnym opiekunom (wychowawca klasy)
- dalsze działania zgodnie z procedurą postępowania w celu zapewnienia realizacji zaleceń zawartych w opiniach wydanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną
- Wszystkie działania diagnostyczne na terenie szkoły powinny być zakończone do połowy października. Umożliwi to wczesne podjęcie pomocy terapeutycznej, a także uzyskanie przez dziecko opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej jeszcze w I semestrze.

Procedura organizowania i przeprowadzania sprawdzianu klasy VI

Podstawy prawne:

Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2007 roku w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562 z późn. zm.) oraz Procedury organizowania i przeprowadzania sprawdzianu w szóstej klasie szkoły podstawowej i egzaminu w trzeciej klasie gimnazjum ustalone przez OKE.

I. Postępowanie z niejawnymi materiałami egzaminacyjnymi

1. Za właściwe zabezpieczenie i ochronę przed nieuprawnionym ujawnieniem materiałów egzaminacyjnych – od momentu odbioru zestawów egzaminacyjnych do czasu przekazania ich po sprawdzianie do właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej – odpowiada przewodniczący szkolnego zespołu egzaminacyjnego p. Anna Zalewska i podpisuje w tej sprawie stosowne oświadczenie.
2. Dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej (OKE) informuje przewodniczącego szkolnego zespołu egzaminacyjnego o miejscu, czasie i sposobie odbioru zestawów egzaminacyjnych dla zdających w danej szkole – zgodnie ze złożonym zamówieniem.
3. W przypadku, gdy przewodniczący szkolnego zespołu egzaminacyjnego nie będzie mógł osobiście odebrać zestawów egzaminacyjnych, do odbioru tych materiałów upoważniony jest wicedyrektor p. Renata Maciejec.
4. Przewodniczący szkolnego zespołu egzaminacyjnego (z dowodem tożsamości) lub upoważniony przez niego członek szkolnego zespołu egzaminacyjnego (z pisemnym upoważnieniem i dowodem tożsamości) kwituje odbiór pakietów z zestawami egzaminacyjnymi.
5. Po otrzymaniu pakietów z materiałami egzaminacyjnymi i sprawdzeniu ich, zgodnie z otrzymaną instrukcją, przewodniczący zespołu szkolnego lub upoważniony przez niego członek szkolnego zespołu egzaminacyjnego składa je w stanie nienaruszonym w szafie metalowej gwarantującej brak dostępu osób nieuprawnionych.
6. Dostęp do sejfu ma sekretarz szkoły p. Anna Gawron, a także dyrektor szkoły p. Anna Zalewska jako przewodniczący SZE.
7. Pakiety z zestawami egzaminacyjnymi pozostają w zamknięciu do czasu przeprowadzenia sprawdzianu.
8. Otwarcie pakietów z zestawami egzaminacyjnymi następuje w dniu sprawdzianu w obecności przewodniczących zespołów nadzorujących oraz przedstawicieli zdających. Fakt ten zostaje odnotowany w protokole.
9. Po rozdaniu zestawów egzaminacyjnych każdemu obecnemu uczniowi i zakończeniu czynności organizacyjnych wszystkie niewykorzystane oraz wadliwe zestawy egzaminacyjne umieszcza się w opisanej kopercie, którą się zakleja. Liczbę niewykorzystanych i wadliwych zestawów odnotowuje się w protokole w części o przebiegu sprawdzianu, który przekazuje się do OKE wraz z niewykorzystanymi i wadliwymi zestawami.
10. Bezpośrednio po zakończeniu sprawdzianu następuje odbiór prac od zdających, przeliczenie, odnotowanie liczby zestawów egzaminacyjnych w protokole oraz spakowanie i opisanie zgodnie z zaleceniami OKE w Warszawie.

11. Przewodniczący szkolnego zespołu egzaminacyjnego p. Anna Zalewska dostarcza wypełnione zestawy egzaminacyjne wraz z dokumentacją do wyznaczonego przez dyrektora OKE miejsca w dniu pisania sprawdzianu, tj. 5 kwietnia 2011r.
12. Osoba przekazująca wypełnione zestawy egzaminacyjne wraz z dokumentacją powinna legitymować się dowodem tożsamości i upoważnieniem.
13. O sytuacjach szczególnych dotyczących postępowania z niejawnymi materiałami egzaminacyjnymi należy bezzwłocznie poinformować przewodniczącego SZE.

II. Zasady obiegu informacji

Informacje ogólne

1. Sprawy dotyczące organizacji i przebiegu sprawdzianu co roku określa OKE, wydając "Procedury organizowania i przeprowadzania sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego".
2. Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się dostarczają opinię poradni do 15 października 2010r. Opinia poradni powinna być wydana nie później niż do końca września 2010 roku, ale nie wcześniej niż po ukończeniu przez ucznia III klasy szkoły podstawowej.
3. O odpowiednie dostosowanie formy i warunków sprawdzianu rodzice/prawni opiekunowie ucznia występują pisemnie do dyrektora szkoły w terminie do 15 października 2010 roku.
4. Prawo do zwolnienia ze sprawdzianu mają laureaci konkursów przedmiotowych o zasięgu wojewódzkim.
5. W lutym odbywa się szkolenie dla przewodniczących SZE, dotyczące procedur i zasad obowiązujących podczas egzaminów.
6. W tygodniu poprzedzającym sprawdzian w szkole odbywa się szkolenie członków szkolnego zespołu egzaminacyjnego, którzy poznają:
 - Procedury postępowania z niejawnymi materiałami egzaminacyjnymi,
 - Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych.
7. Wszyscy członkowie szkolnego zespołu egzaminacyjnego składają oświadczenia w sprawie zabezpieczenia dokumentów egzaminacyjnych przed nieuprawnionym ujawnieniem.
8. Na tydzień przed sprawdzianem wszyscy uczniowie przystępujący do sprawdzianu zostają zapoznani z informacjami dotyczącymi jego przebiegu.

Informacja o wynikach sprawdzianu

1. Wyniki sprawdzianu OKE w Warszawie przekazuje szkole nie później niż siedem dni przed zakończeniem zajęć dydaktyczno-wychowawczych, tj. do dnia 22 czerwca 2011r.
2. Uczeń otrzymuje zaświadczenie o szczegółowych wynikach sprawdzianu za pośrednictwem szkoły.
3. Uczeń zwolniony ze sprawdzianu na podstawie zaświadczenia przyznającego tytuł laureata konkursu, olimpiady przedmiotowej lub tytuł finalisty konkursu przedmiotowego otrzymuje zaświadczenie o uzyskaniu maksymalnego wyniku.

Informacja o nieprawidłowościach przebiegu sprawdzianu

1. W przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócenia przebiegu sprawdzianu przewodniczący SZE przerywa zdającemu sprawdzian, unieważnia jego pracę i nakazuje mu opuszczenie sali egzaminacyjnej.
2. Uczeń, któremu przerwano sprawdzian, może przystąpić do niego powtórnie nie później niż do dnia 20 sierpnia danego roku, w dodatkowym terminie ustalonym przez dyrektora OKE w Warszawie dla wszystkich uczniów, którzy nie przystąpili do sprawdzianu w terminie właściwym albo go przerwali z powodu szczególnych przypadków zdrowotnych lub losowych.
3. W przypadku nagłego zakłócenia przebiegu sprawdzianu zdarzeniem zagrażającym bezpieczeństwu uczniów przewodniczący SZE podejmuje decyzję o zawieszeniu lub przerwaniu sprawdzianu i powiadamia o tym fakcie dyrektora OKE w Warszawie.
4. Dyrektor OKE w porozumieniu z dyrektorem CKE, jeżeli zachodzi taka potrzeba, podejmuje decyzję o zmianie miejsca i terminu przeprowadzenia sprawdzianu.

III. Instrukcja przygotowania i organizacji sprawdzianu

Terminarz realizacji zadań na rok szkolny 2010/11

1. 27.10.2010r.- dostarczenie danych o uczniach do OKE – odpowiedzialny dyr. Anna Zalewska
2. 15.10.2010r.- ostateczne uaktualnienie danych o uczniach i o szkole – odpowiedzialny sekretarz p. Anna Gawron.
3. 5.03.2011r.- powołanie zastępcy przewodniczącego SZE – odpowiedzialny dyr. Anna Zalewska.
4. 5.03.2011r- powołanie członków SZE – odpowiedzialny dyr. Anna Zalewska.
5. do 5.03.2011r.- ustalenie składu zespołów nadzorujących dla każdej sali egzaminacyjnej – odpowiedzialny dyr. Anna Zalewska.
6. 21.03.2011r- zapoznanie członków SZE z procedurami przebiegu sprawdzianu – odpowiedzialny dyr. Anna Zalewska.
7. 22.03.2011r- przekazanie uczniom informacji o sprawdzianie – odpowiedzialni wychowawcy klas.
8. 4.04.2011r.- przygotowanie sali egzaminacyjnej – odpowiedzialna komisja szkolna.
9. 4.04.2011r.- odbiór materiałów egzaminacyjnych – odpowiedzialny dyr. Anna Zalewska.

Organizacja i przebieg sprawdzianu

Przygotowanie

1. Sprawdzian odbywa się w terminie ogłoszonym przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.
2. Za zorganizowanie i przebieg sprawdzianu w szkole jest odpowiedzialny przewodniczący SZE p. Anna Zalewska.
3. Przewodniczący SZE nie później niż na miesiąc przed terminem sprawdzianu, tj. do dnia 5 marca 2011r. ustala spośród członków SZE zespoły nadzorujące przebieg sprawdzianu w każdej sali i zapoznaje zespoły nadzorujące z ich obowiązkami oraz informuje o sposobach dostosowania warunków i formy sprawdzianu dla uprawnionych do tego uczniów.
4. Najpóźniej na tydzień przed terminem sprawdzianu przewodniczący, za pośrednictwem członków szkolnego zespołu egzaminacyjnego, zapoznaje zdających z Informacją dla uczniów przystępujących do sprawdzianu, odpowiednimi instrukcjami zamieszczonymi na

pierwszych stronach zestawów egzaminacyjnych oraz zasadami kodowania i wypełniania karty odpowiedzi, dostosowując wyjaśnienia dla uczniów z dysfunkcjami.

5. Wszyscy członkowie SZE składają oświadczenia w sprawie zabezpieczenia dokumentów egzaminacyjnych przed nieuprawnionym ujawnieniem.
6. Przewodniczący SZE lub członek szkolnego zespołu egzaminacyjnego pisemnie przez niego upoważniony najpóźniej w dniu poprzedzającym sprawdzian odbiera przesyłkę z materiałami egzaminacyjnymi i sprawdza, czy nie została ona naruszona.
7. Bezpośrednio po odbiorze i sprawdzeniu zgodności przesyłki z zapotrzebowaniem według instrukcji dystrybutora zabezpiecza materiały egzaminacyjne przed nieuprawnionym ujawnieniem w szafie metalowej.
8. Przewodniczący SZE wyznacza p. Renatę Maciejec jako osobę upoważnioną, w szczególnych przypadkach, do dostępu do materiałów egzaminacyjnych.
9. Dzień przed sprawdzianem, tj. 4 kwietnia 2011r., przygotowuje się sale egzaminacyjne.
10. W dniu sprawdzianu przewodniczący zespołów nadzorujących sprawdzają odpowiednie przygotowanie sal do sprawdzianu:
 - ustawienie stołów w sposób zapewniający samodzielną pracę uczniów,
 - przygotowanie kartek z nazwiskiem, imieniem, datą urodzenia oraz kodem zdającego,
 - przygotowanie odpowiednich stanowisk dla uczniów uprawnionych do dostosowania warunków i formy sprawdzianu,
 - przygotowanie miejsc dla zespołu nadzorującego i obserwatorów zewnętrznych,
 - umieszczenie w widocznym miejscu sprawnego zegara oraz tablicy lub planszy do zapisania godziny rozpoczęcia i zakończenia sprawdzianu,
 - umieszczenie przed wejściem do sali (w widocznym miejscu) listy zdających w danej sali (imię i nazwisko, klasa),
 - przygotowanie zapasowych przyborów do pisania.

Przebieg sprawdzianu

1. Na godzinę przed rozpoczęciem sprawdzianu przewodniczący SZE sprawdza, czy zespoły nadzorujące są kompletne. W szczególnych przypadkach losowych wyznacza w zastępstwie innego nauczyciela – członkami zespołu nadzorującego nie mogą być nauczyciele przedmiotów wchodzących w zakres sprawdzianu.
2. Jeżeli na sprawdzian zgłoszą się obserwatorzy, muszą okazać przewodniczącemu SZE dowód tożsamości i upoważnienie instytucji uprawnionej do oddelegowania swojego przedstawiciela. Obserwatorzy potwierdzają swoją obecność na sprawdzianie podpisem w odpowiednich miejscach protokołu przebiegu sprawdzianu.
3. Przewodniczący SZE około pół godziny przed rozpoczęciem sprawdzianu w obecności przewodniczących zespołów nadzorujących oraz przedstawicieli uczniów sprawdza, czy pakiety z materiałami egzaminacyjnymi nie zostały naruszone i otwiera je.
4. Jeśli paczki z materiałami egzaminacyjnymi są naruszone lub ich zawartość nie jest zgodna z zapotrzebowaniem na zestawy egzaminacyjne, przewodniczący postępuje zgodnie z procedurami Postępowania w sytuacjach szczególnych.
5. Przewodniczący zespołu nadzorującego, w obecności przynajmniej jednego członka swojego zespołu oraz dwóch (z wyłączeniem sal, w których do sprawdzianu przystępuje jeden zdający) przedstawicieli zdających, odbiera od przewodniczącego szkolnego zespołu egzaminacyjnego materiały egzaminacyjne:
 - odpowiednią liczbę i rodzaj zestawów egzaminacyjnych,

- listę zdających w danej sali (na tej liście potwierdza się odbiór prac od uczniów),
 - druk protokołu przebiegu sprawdzianu w danej sali,
 - kody kreskowe, koperty do spakowania materiałów.
6. Przewodniczący zespołu nadzorującego razem z członkiem swojego zespołu i przedstawicielami uczniów przynosi materiały egzaminacyjne do odpowiedniej sali.
 7. O godzinie 8.45 zdający wchodzi do sali pojedynczo według kolejności na liście. Zdający powinni mieć przy sobie dokument stwierdzający tożsamość i okazać go w razie potrzeby. W przypadku braku odpowiedniego dokumentu tożsamość ucznia może być potwierdzona przez jego wychowawcę lub innego nauczyciela danej szkoły.
 8. Do sali egzaminacyjnej zdający wnoszą jedynie materiały określone w Informacji dla zdającego: przybory do pisania i rysowania (pióro lub długopis z czarnym tuszem/atramentem, ołówek przeznaczony jedynie do rysowania), gumkę, linijkę, ekierkę, cyrkiel i kątomierz. Nie wolno przynosić żadnych urządzeń telekomunikacyjnych.
 9. Zdający zajmują wyznaczone miejsca.
 10. Po wejściu wszystkich zdających do sali przewodniczący zespołu nadzorującego przypomina o:
 - konieczności sprawdzenia kompletności zestawu,
 - sposobie kodowania,
 - obowiązku zapoznania się przed przystąpieniem do rozwiązywania zadań z instrukcją wydrukowaną na pierwszej stronie zestawu,
 - obowiązku samodzielnej pracy,
 - sposobie liczenia czasu pracy z zestawem,
 - konieczności wykonywania poleceń członków zespołu nadzorującego.
 11. Członkowie zespołu nadzorującego rozdają zestawy egzaminacyjne zdającym.
 12. Sprawdzian rozpoczyna się punktualnie o godzinie wyznaczonej przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej od rozdania zestawów egzaminacyjnych.
 13. Po rozdaniu zdającym zestawów egzaminacyjnych uczniowie spóźnieni nie zostają wpuszczeni do sali egzaminacyjnej. W uzasadnionych przypadkach decyzję o wpuszczeniu do sali egzaminacyjnej ucznia spóźnionego podejmuje przewodniczący SZE.
 14. Zdający sprawdzają, czy zestawy egzaminacyjne są kompletne, a w razie potrzeby zgłaszają braki przewodniczącemu zespołu nadzorującego i otrzymują nowe kompletne zestawy. Takie przypadki zostają odnotowane w protokole przebiegu sprawdzianu. Protokół czytelnie podpisuje uczeń, który zgłosił braki w zestawie zadań lub karcie odpowiedzi.
 15. Uczniowie kodują swoje prace zgodnie z instrukcją przewodniczącego zespołu nadzorującego, a członkowie zespołu nadzorującego kodują prace uczniów uprawnionych do dostosowania warunków i formy sprawdzianu. Nie należy kodować arkuszy uczniów zwolnionych, nieobecnych i laureatów. Nie można otwierać zestawów niewykorzystanych.
 16. Uczniowie zapoznają się szczegółowo z Instrukcją dla ucznia zamieszczoną na pierwszej stronie arkusza egzaminacyjnego.
 17. Członkowie zespołu nadzorującego udzielają odpowiedzi wyłącznie na pytania zdających związane z kodowaniem i rozumieniem Instrukcji (Informacji) dla ucznia.
 18. Po czynnościach organizacyjnych przewodniczący zespołu nadzorującego zapisuje na tablicy (planszy), w widocznym miejscu, czas rozpoczęcia i zakończenia pracy z zestawem egzaminacyjnym.
 19. Czas trwania sprawdzianu liczy się od momentu zapisania na tablicy godziny rozpoczęcia pracy i wynosi zgodnie z rozporządzeniem 60 minut. Dla uczniów uprawnionych do

dostosowania warunków i formy sprawdzianu przystępujących do sprawdzianu w oddzielnej sali czas ten może być wydłużony nie więcej niż do 90 minut.

20. W czasie trwania sprawdzianu zdający nie mogą opuszczać sali egzaminacyjnej. Przewodniczący zespołu nadzorującego może zezwolić, w szczególnie uzasadnionej sytuacji, na opuszczenie sali po zapewnieniu warunków wykluczających możliwość kontaktowania się zdającego z innymi osobami (nie dotyczy sytuacji, w której konieczne jest skorzystanie z pomocy medycznej).
21. Członkowie zespołu nadzorującego nie mogą udzielać żadnych wyjaśnień dotyczących zadań egzaminacyjnych ani ich komentować.
22. W przypadku stwierdzenia niesamodzielnej pracy zdającego lub zakłócania prawidłowego przebiegu sprawdzianu, przewodniczący zespołu nadzorującego porozumiewa się z przewodniczącym SZE, a ten przerywa sprawdzian dla danego ucznia (słuchacza), unieważnia jego pracę (zgodnie z procedurami Postępowania w sytuacjach szczególnych) oraz odnotowuje ten fakt w protokole.
23. Jeśli zdający ukończył pracę przed czasem, zgłasza to zespołowi nadzorującemu przez podniesienie ręki. Odbiór prac od zdających, którzy ukończyli pracę przed czasem, musi być tak zorganizowany, by nie zakłócać pracy pozostałym zdającym.
24. Na 15 minut przed zakończeniem pracy z zestawem egzaminacyjnym przewodniczący zespołu nadzorującego informuje zdających, ile czasu pozostało do zakończenia sprawdzianu. Po upływie czasu przeznaczanego na sprawdzian przewodniczący informuje zdających o zakończeniu sprawdzianu oraz poleca zamknięcie zestawów i odłożenie ich na brzeg stolika.
25. Po zakończeniu pracy zdający pozostają na swoich miejscach dopóki członkowie zespołu nadzorującego nie zezwolą im na opuszczenie sali. Stosownie do decyzji przewodniczącego zespołu nadzorującego zdający zostawia swą pracę na stoliku lub oddaje ją członkom zespołu nadzorującego.
26. Członkowie zespołu nadzorującego odbierają od uczniów zestawy egzaminacyjne i sprawdzają w ich obecności:
 - poprawność kodowania,
 - kompletność materiałów,
 - wypełnienie karty odpowiedzi,

Następnie nakleją kody kreskowe, a w przypadku uczniów uprawnionych do dostosowania warunków i/lub formy sprawdzianu uzupełniają w zestawie ich dane oraz – tylko w przypadku uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się – zaznaczają występowanie dysleksji.

Czynności po zakończeniu sprawdzianu

1. Po zakończeniu sprawdzianu w obecności przedstawicieli uczniów członkowie zespołu nadzorującego porządkują, kompletują i pakują materiały egzaminacyjne zgodnie z instrukcją OKE w Warszawie, a następnie sporządzają protokół przebiegu sprawdzianu w danej sali i weryfikują listę zdających. Tak przygotowane materiały przewodniczący zespołu nadzorującego przekazuje przewodniczącemu SZE.
2. Przewodniczący SZE sprawdza kompletność materiałów z danej sali w obecności odpowiedniego przewodniczącego zespołu nadzorującego.

3. Po zebraniu materiałów ze wszystkich sal egzaminacyjnych przewodniczący SZE zabezpiecza je zgodnie z instrukcją OKE. Następnie, w obecności przewodniczących zespołów nadzorujących, sporządza zbiorczy protokół sprawdzianu oraz wykaz uczniów, którzy nie przystąpili do sprawdzianu, którzy przerwali/którym przerwano sprawdzian.
4. Przewodniczący szkolnego zespołu egzaminacyjnego przekazuje OKE następujące materiały:
 - wypełnione przez zdających zestawy egzaminacyjne spakowane zgodnie z instrukcją,
 - zestawy niewykorzystane, niekompletne, błędnie wydrukowane,
 - zbiorczy protokół przebiegu sprawdzianu wraz załącznikami,
 - zweryfikowane listy uczniów ze wszystkich sal egzaminacyjnych z załączonymi do nich uwierzytelnionymi kopiami zaświadczeń laureatów/finalistów konkursów przedmiotowych - uczniów uprawnionych do zwolnienia ze sprawdzianu,
 - wykaz uczniów, którzy nie przystąpili do sprawdzianu, którzy przerwali/którym przerwano sprawdzian.
5. W szkolnej dokumentacji sprawdzianu pozostają:
 - protokoły przebiegu sprawdzianu z poszczególnych sal,
 - kopie: ewentualnych decyzji o przerwaniu i unieważnieniu sprawdzianu, zweryfikowanych list zdających z poszczególnych sal egzaminacyjnych, zbiorczego protokołu przebiegu sprawdzianu, wykazu uczniów, którzy nie przystąpili do sprawdzianu, którzy przerwali/którym przerwano sprawdzian,
 - protokoły przekazania/odbioru dokumentacji egzaminacyjnej zgodnego ze wskazaniami OKE.

III. Zestaw procedur postępowania z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Uczeń z cukrzycą

- I. Charakterystyka niepełnosprawności
- II. Zadania nauczyciela i szkoły:
- III. Aktywność ucznia
- IV. Kontakty z rodzicami
- V. Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

Uczeń z Zespołem Aspergera

- I. Charakterystyka niepełnosprawności
- II. Zadania nauczyciela i szkoły
- III. Aktywność ucznia
- IV. Kontakty z rodzicami
- V. Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

Uczeń z ADHD

- I. Charakterystyka niepełnosprawności
- II. Zadania nauczyciela i szkoły

- III. Aktywność ucznia
- IV. Kontakty z rodzicami -współpraca z rodzicami
- V. Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

Uczeń z autyzmem

- I. Charakterystyka niepełnosprawności
- II. Zadania nauczyciela i szkoły:
- III. Aktywność ucznia
- IV. Kontakty z rodzicami
- V. Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

Uczeń z niedosłuchem

- I. Charakterystyka niepełnosprawności
- II. Zadania nauczyciela i szkoły
- III. Aktywność ucznia
- IV. Kontakty z rodzicami:
- V. Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

Uczeń z upośledzeniem w stopniu lekkim

- I. Charakterystyka niepełnosprawności
- II. Zadania nauczyciela i szkoły
- III. Aktywność ucznia
- IV. Kontakty z rodzicami
- V. Współpraca między nauczycielami i specjalistami pracującymi w szkole

Uczeń z Zespołem MIKRODELECJI 22q11.2

- I. Charakterystyka niepełnosprawności
- II. Zadania nauczyciela i szkoły
- III. Aktywność ucznia
- IV. Kontakty z rodzicami -współpraca z rodzicami
- V. Współpraca nauczycieli i innych specjalistów pracujących w szkole

Uczeń z niepełnosprawnością ruchową

- I. Charakterystyka niepełnosprawności
- II. Zadania nauczyciela i szkoły
- III. Aktywność ucznia
- IV. Kontakty z rodzicami
- V. Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

Uczeń z cukrzycą

Charakterystyka niepełnosprawności

Cukrzyca to grupa chorób metabolicznych charakteryzujących się hiperglikemią (wysoki poziom glukozy we krwi - większy od 250mg%). Cukrzyca nie jest chorobą zakaźną, nie można się nią zarazić przez kontakt z osobą chorą.

Cukrzyca nie jest chorobą, która powinna ograniczać jakiegokolwiek funkcjonowanie ucznia, tylko wymaga właściwej samokontroli i obserwacji. Ćwiczenia fizyczne, sport i rekreacja połączone z ruchem są korzystne dla dzieci chorych na cukrzycę. Wspierają prawidłowy rozwój emocjonalny i społeczny, pomagają rozwijać samodyscyplinę, gratyfikują, dają przyjemność i satysfakcję. Najważniejszym problemem przy wykonywaniu wysiłku fizycznego u dzieci z cukrzycą jest ryzyko związane z wystąpieniem hipoglikemii (niedocukrzenia stężenie glukozy we krwi mniejsze niż 60 mg%).

Objawy hipoglikemii to m. in. osłabienie, błądzenie, ból i zawroty głowy, uczucie głodu, zaburzenia widzenia, pamięci, zmiana nastroju (nadmierna agresja, płaczliwość), może wystąpić utrata świadomości.

Niedocukrzenie może być spowodowane nie spożyciem o właściwej porze posiłku lub zwiększoną aktywnością fizyczną bez uprzedniego przygotowania. Należy wówczas:

- Jeżeli dziecko jest przytomne – podać mu do picia słodki płyn (sok, słodką herbatę), a gdy po około 10 minutach objawy nie ustąpią to konieczna jest natychmiastowa pomoc lekarza lub pielęgniarki. Nie wolno podawać dziecku czekolady ani innych produktów zawierających oprócz cukru tłuszcz.
- Jeżeli dziecko traci przytomność, lub ma drgawki, położyć je w pozycji bezpiecznej, podać domięśniowo zastrzyk z glukagonu i należy wezwać pomoc medyczną oraz powiadomić rodziców. Niedocukrzenie ma ogromny wpływ na tkankę mózgową – przy niedocukrzeniu jest ona niedożywiona i ulega uszkodzeniu.
- U dzieci leczonych pompą insulinową, należy zatrzymać pompę, którą włącza się po ustąpieniu objawów hipoglikemii.

Po epizodzie hipoglikemii nie zostawiaj dziecka samego! Dziecko nie może podejmować wysiłku fizycznego dopóki wszystkie objawy hipoglikemii nie ustąpią!

Główne objawy, które obserwuje się przy **hiperglikemii (wysoki poziom cukru we krwi)**, to wzmożone pragnienie, częste oddawanie moczu, senność, ból głowy lub brzucha, ogólne zmęczenie.

Należy wówczas pozwolić uczniowi pić wodę mineralną podczas lekcji i korzystać z toalety. Jeżeli poziom cukru jest niższy niż 250 mg% warto dać uczniowi zadanie wymagające pewnego wysiłku fizycznego. Najlepiej jednak jest oddać dziecko pod opiekę rodziców.

Zadania nauczyciela i szkoły:

- Zachęcać dziecko do opowiedzenia koleżankom, kolegom, jak to jest, gdy ma się cukrzycę (wsparcie ze strony rówieśników jest bardzo ważne). Należy jednak wcześniej ustalić sposób poinformowania otoczenia, aby nie naruszać godności osobistej ucznia, ale też, aby czynności związane z chorobą nie wzbudzały niezdrowej sensacji i przykrych uwag.
- Uwzględniać stan złego samopoczucia i obniżenie sprawności intelektualnej, spowodowane wahaniami poziomu cukru we krwi.
- Poza okresem pogorszenia stanu zdrowia i powikłaniami uczeń powinien być traktowany na równi z innymi dziećmi (jest to konieczne ze względu na potrzebę akceptacji rówieśników, lepsze samopoczucie i samoocenę, poprawę stosunków interpersonalnych – uprzywilejowana pozycja w klasie nie wpływa pozytywnie na relację z rówieśnikami).
- Przy organizacji wycieczek szkolnych zobowiązać rodziców do wyposażenia dziecka we wszystko, co potrzebne i przekazanie listy, na której zapisane są godziny podawania leków, posiłków (rola nauczyciela polega głównie na zwróceniu uwagi czy dziecko wykonuje wszystko według listy).
- Pamiętać, że egzaminy i wszystkie inne sytuacje wywołujące stres mogą spowodować niedocukrzenie i co za tym idzie osłabienie funkcji fizycznych i psychicznych organizmu (w takich sytuacjach wystarczy możliwość wypicia soku lub zjedzenia czegoś słodkiego).
- Stworzenie odpowiedniego miejsca w szkole do mierzenia glukozy we krwi oraz podawania insuliny.
- Pozwolenie na nieobecność w szkole podczas badań kontrolnych w Poradni Diabetologicznej.
- Umieszczenie w pokoju nauczycielskim na tablicy ogłoszeń zdjęcia uczniów- diabetyków z numerami telefonów do rodziców, poradni, pogotowia itp. (za zgodą rodziców, opiekunów).
- Pozwolenie na korzystanie z toalety oraz umożliwienie dostępu do płynów (np. wody), jeśli jest to konieczne w czasie zajęć lekcyjnych.
- Przeprowadzić szkolenie dla wszystkich osób nauczających i opiekujących się uczniami, omawiające objawy i leczenie hipoglikemii (niedocukrzenia) oraz hiperglikemii (zbyt wysokiego stężenia glukozy we krwi), a także inne procedury postępowania w przypadkach nagłych.

- Nauczyciele i dzieci powinni mieć możliwość łatwego kontaktu telefonicznego z rodzicami dziecka.

Aktywność ucznia

- Uczeń powinien być zdolny do podania sobie insuliny pod nadzorem oraz samodzielnie wykonać badanie poziomu glukozy we krwi w normalnych warunkach, kiedy nie znajduje się w stanie obniżonego poziomu glukozy.
- Powinien pamiętać o konieczności zjedzenia lub wypicia napoju w przypadku wystąpienia hipoglikemii. Osoby te nie powinny być pozostawiane bez opieki, dopóki poziom glukozy nie wróci do normy.
- Dziecko przewlekle chore powinno również:
 - ✓ wiedzieć jaką ilość posiłków i przekąsek potrzebuje w ciągu dnia i kiedy one powinny być zjedzone,
 - ✓ wiedzieć ile słodyczy wolno mu zjeść,
 - ✓ znać swoje dawki insuliny i wiedzieć, kiedy należy je wstrzyknąć, znać rodzaj insuliny, którą przyjmuje (czy to jest insulina o przedłużonym czasie działania, czy o krótkim),
 - ✓ zachować wszystkie środki ostrożności przy wysiłku fizycznym,
 - ✓ wiedzieć po co kontroluje się stężenie cukru we krwi (potrafić wykonać takie badanie samodzielnie),
 - ✓ potrafić rozpoznać objawy obniżonego poziomu cukru i być w stanie opanować sytuację poprzez zjedzenie tabletek zawierających glukozę, wypicie soku i zjedzenie chleba.

Kontakty z rodzicami

Rodzice powinni:

- Przedstawić pisemne zaświadczenie od lekarza prowadzącego z Poradni Diabetologicznej o terapii cukrzycy (metoda podawania insuliny, rodzaj i dawka insuliny, odżywianie – wymienniki pokarmowe w pożywieniu, współistniejące choroby).
- Zapewnić materiały oraz wyposażenie niezbędne do prawidłowej opieki.
- Zaopatrzyć dziecko w środki do leczenia hipoglikemii (niedocukrzenia), w tym w źródło glukozy (np. sok owocowy, cukierek, kostki cukru) oraz zestaw ratujący z glukagonem.

- Podać numery telefonów alarmowych do rodziców, Poradni Diabetologicznej, w której dziecko się leczy, lekarza prowadzącego.

Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

- Istotną informacją dla nauczyciela wychowania fizycznego jest fakt, że regularna aktywność fizyczna jest ważnym elementem terapii dziecka z cukrzycą, nie dochodzi wówczas do gwałtownych zmian w poziomie cukru we krwi. Nie należy więc dziecka chorego na cukrzycę całkowicie wyłączać z lekcji wychowania fizycznego i z pozalekcyjnych zajęć sportowych i turystycznych (ćwiczenia fizyczne należy planować po posiłku). Należy jedynie ograniczyć uprawianie przez niego ruchu wymagającego dużego wysiłku i czujnie kontrolować stan jego samopoczucia, nie dopuszczając do zbyt dużego przemęczenia.
- Psycholog pracujący z dziećmi chorymi na cukrzycę w miarę potrzeb udziela pomocy uczniom i ich rodzinom w terapii radzenia sobie z emocjonalnymi skutkami objawów choroby przewlekłej.

Uczeń z Zespołem Aspergera

Charakterystyka niepełnosprawności

Dziecko z Zespołem Aspergera:

- z reguły jest samotnikiem, nie ma przyjaciół;
- Niechętnie wchodzi w grupę, nie interesuje się rówieśnikami, broni się przed uczestnictwem w zajęciach pozalekcyjnych;
- Niekiedy zachowuje się bardziej emocjonalnie, niż by tego wymagała sytuacja;
- Okazuje nieodpowiednie emocje (śmieje się w sytuacjach, w których inni się smućą);
- Mówi to, co myśli nie zdając sobie sprawy z tego, że rani czyjeś uczucia (np. mówi do koleżanki: „ Jesteś gruba i brzydka”);
- Potrafi publicznie skrytykować nauczyciela, gdy ten popełni jakiś błąd;
- Cechuje go brak wrażliwości i taktu, popełnia mnóstwo gaf;
- Często zdarzają mu się trudności w kontrolowaniu niepokoju, gniewu i agresji;
- W kontaktach z rówieśnikami nie dostrzega, że jest poprzez nich okłamywane, oszukiwane czy wykorzystywane;

- Często odzywa się niestosownie do sytuacji (o swoich zainteresowaniach potrafi mówić językiem fachowym, nie zwracając uwagi na to, że osoby będące w jego otoczeniu nie są tym zainteresowane);
- W nieodpowiednim momencie przerywa rozmowę;
- Ma problemy w odczytywaniu języka ciała i mimiki wśród osób, które z nim przebywają;
- Nie rozumie znaczenia sarkazmu, ironii, metafor;
- Traktuje wszystko dosłownie (nauczyciel mówi „ Pomyśl i rusz głową” - dziecko będzie przez długi czas poruszało głową).

U dzieci z Zespołem Aspergera występuje nadwrażliwość sensoryczna, która objawia się ich nieadekwatną reakcją na bodźce zmysłowe takie jak: dźwięk, dotyk, światło, smak i zapach.

Może pojawić się strach przed dzwonkiem szkolnym, głośno pracującymi urządzeniami elektrycznymi np. odkurzaczem, suszarką czy mikserem.

Niektóre zapachy (perfum, lakieru, benzyny, czosnku) mogą okazać się dla nich tak bardzo nieprzyjemne, iż powodują u dziecka napady agresji.

Dotyk materiału, z którego uszyta jest odzież, a także zbyt „ostra” włóczka, z której wykonany jest sweter, może być na tyle bolesny i nieprzyjemny, że dziecko staje się agresywne w stosunku do osoby, która je ubiera.

Zbyt duże nasłonecznienie, światło ze sztucznego oświetlenia, jaskrawe kolory oraz niektóre wzory znajdujące się np. na tapecie ściennej, powodują tak wielką nadwrażliwość, iż dziecko zasłania twarz i sygnalizuje ból gałek ocznych.

Ograniczony zakres zainteresowań.

Dzieci z zespołem mają często specyficzne, niekiedy bardzo dziwne zainteresowania, przy jednoczesnym braku zainteresowania innymi, ważnymi dla nich sprawami. Niektóre z nich posiadają ogromną wiedzę związaną z przedmiotem ich zainteresowań, potrafią posługiwać się terminologią specjalistyczną i rozmawiają o nim jak osoby dorosłe. Nieprzerwanie mówią na temat swoich zainteresowań, nie zważając na to, że męczą tym inne osoby. Często zainteresowania mogą przybierać formę obsesji. Podczas lekcji potrafią odmówić wykonania jakiegoś zadania lub polecenia, jeżeli nie jest ono związane z ich zainteresowaniami.

Unikanie zmian.

Uczniowie z Zespołem Aspergera uwielbiają rutynę, nie lubią zmian, które burzą porządek ich życia. Nadmiernie zamartwiają się, jeżeli nie wiedzą, czego mogą się spodziewać w danym dniu. Boją się wszelkich zmian i odstępstw od raz przyjętego porządku. Problemem może okazać się zmiana miejsca w sali lekcyjnej czy zmiana przebiegu zajęć. Niekiedy ustalają wiele swoich własnych działań rutynowych po to, by znów wprowadzić porządek do swojego życia. Najlepiej czują się żyjąc w swoim uporządkowanym otoczeniu.

Zaburzona koordynacja ruchowa.

Oprócz zaburzeń społecznych, dzieci te posiadają zaburzenia koordynacji ruchu:

- Charakterystyczny może być sposób chodzenia (sztywne, niezręczne kroki);
- Ich ruchy określane są jako brzydkie i niezgrabne;
- Ze względu na gorszą sprawność fizyczną nie lubią sportów związanych z rywalizacją drużynową;
- Niechętnie uczęszczają na lekcje wychowania fizycznego (unikają skomplikowanych, sprawiających im trudności, ćwiczeń gimnastycznych);
- Mają trudności w fizycznym naśladowaniu ruchów i gestów innych osób;
- Niewyraźnie piszą i rysują;
- Unikają wykonywania prac, które wymagają dużej sprawności manualnej.

Słaba koncentracja.

Dzieci z Zespołem Aspergera są nieobecne duchem, bardzo łatwo je rozproszyć. Mają spore trudności z podtrzymaniem skupienia uwagi na tym, co dzieje się w klasie. Często się wycofują i mają trudności z uczeniem się w grupie.

Zadania nauczyciela i szkoły

- ✓ Nacisk na jednostajność:
- ✓ zapewnij dziecku przewidywalne i bezpieczne otoczenia,
- ✓ zminimalizuj występowanie zmian,
- ✓ zaoferuj niezmienny codzienny rozkład zajęć,
- ✓ unikaj niespodzianek.
- ✓ Upośledzenie interakcji społecznych:
- ✓ chroń dziecko przed napastowaniem i drażnieniem,

- ✓ podkreślaj wyjątkowe zdolności dziecka z zespołem Aspergera, tworząc okazję do wspólnego uczenia się,
- ✓ naucz dziecko jak reagować na wskazówki społeczne,
- ✓ zdolność dokonywania sądów społecznych poprawi się gdy zostaną one nauczone reguł,
- ✓ zachęcaj dziecko do kontaktów z innymi.
- ✓ Ograniczony zakres zainteresowań:
- ✓ nie pozwalaj dziecku z zespołem Aspergera na ciągłą dyskusję i pytania na temat jego zainteresowań, ograniczaj to zachowanie, wyznaczając ramy czasowe w ciągu dnia, kiedy dziecko może o tym mówić,
- ✓ stosuj pozytywne wzmocnienie, by ukształtować żądane zachowania,
- ✓ chwal za proste społeczne zachowania,
- ✓ powierzaj mu zadania łączące przedmiot jego zainteresowań z przerabianym tematem.
- ✓ Słaba koncentracja:
- ✓ zadania powinny być rozbite na małe jednostki, nauczyciel powinien często udzielać informacji zwrotnej i ponownych wskazówek,
- ✓ dzieci z zespołem Aspergera potrzebują stanowczo postawionych oczekiwań i zorganizowanego programu, który uczy ich stosować się do zasad, co z kolei prowadzi do pozytywnego wzmocnienia,
- ✓ jeśli istnieje potrzeba zmniejszenia pracy domowej lub klasowej, i zapewnienie czasu pracy w pokoju dodatkowym, zapewnij mu możliwość dokończenia pracy,
- ✓ sadzaj dziecko z zespołem Aspergera na początku klasy i kieruj do niego często pytania, które pomogą mu uczestniczyć w lekcji,
- ✓ jeśli stosujesz system pomocy koleżeńskiej, posadź kolegę dziecka obok niego, tak aby mógł przypomnieć dziecku z zespołem Aspergera o powrocie do zadania
- ✓ Słaba koordynacja ruchowa:
- ✓ włóż dziecko do zajęć wyrównawczych wychowania fizycznego, jeżeli problemy ruchowe są poważne,
- ✓ nie popychaj dziecka do uczestnictwa we współzawodnictwie, gdyż jego słaba koordynacja ruchowa może wzbudzić drwiny członków drużyny,
- ✓ jeśli jest taka potrzeba przygotuj zindywidualizowany program, który będzie zakładał kopiowanie za pomocą kalki i przerysowywanie na papier połączone z ruchowym odwzorowywaniem wzoru na tablicy,
- ✓ Problemy z nauką:

- ✓ zapewnij wysoce zindywidualizowany program nauczania, tak by umożliwić dziecku osiągnięcie sukcesu,
- ✓ nagradzaj uczenie, motywuj dziecko,
- ✓ dodatkowo upraszczaj i wyjaśniaj jeśli zajęcia są zbyt abstrakcyjne,
- ✓ oczekuj poprawienia słabo napisanej pracy klasowej w czasie wolnym lub gdy realizuje ono własne zainteresowania,
- ✓ nie dziw się gdy treści, przeczytane przez dziecko są dla niego niezrozumiałe, mimo doskonałej techniki czytania.
- ✓ Emocjonalna wrażliwość:
- ✓ bądź konsekwentny,
- ✓ aby obniżyć stres przygotuj dziecko na zmiany w codziennej rutynie,
- ✓ opanuj emocje w swoim głosie do minimum, bądź cichy, przewidujący ,rzeczowy a przede wszystkim cierpliwy,
- ✓ obserwuj ucznia gdyż, nie jest on sam w stanie określić swoich emocji,
- ✓ nauczyciel musi być wyczulony na zmiany w zachowaniu dziecka, które mogą sygnalizować depresję,
- ✓ reaguj szybko na trudności, oferuj swoją pomoc.

Aktywność ucznia

- ✓ dziecko z zespołem Aspergera, może mieć skłonność do wygłaszania niestosownych komentarzy,
- ✓ skłonność do wtrącania się w rozmowę,
- ✓ skłonność do przerywania wypowiedzi innym,
- ✓ może być bardzo naiwny,
- ✓ interpretuje dosłownie to co zostało powiedziane,
- ✓ może naruszać sferę osobistą, np. stoi zbyt blisko rozmówcy lub go dotyka,
- ✓ wybucha złością, lub nie chce czegoś zrealizować gdy nie jest to umieszczone w jego kalendarzu, źle reaguje na zmiany,
- ✓ stoi samo w kącie, gdy inni rówieśnicy bawią się w grupie,
- ✓ nie lubi i nie potrafi współpracować z innymi,
- ✓ nie kontroluje swoich zachowań,
- ✓ nie potrafi nawiązać rozmowy, stosować się do zasad,

- ✓ nie potrafi utrzymać uwagi,
- ✓ jest słabo zorganizowany,
- ✓ nie preferuje rywalizacji sportowej,
- ✓ łatwo się denerwuje przez brak elastyczności w zachowaniu,
- ✓ ma ataki złości,
- ✓ nie rozumie reakcji, zachowania innych ,

Kontakty z rodzicami

- Sposoby powiadamiania rodziców:
 - ✓ Listownie,
 - ✓ Kontakt indywidualny z rodzicami
 - ✓ Email
 - ✓ Wywiadówka, spotkanie z rodzicami w grupie
 - ✓ Zajęcia otwarte dla rodziców,
- Kontakty z rodzicami takie jak w przypadku innych rodzajów niepełnosprawności

Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

- Ustalenie między specjalistami planu działania, postępowania względem ucznia,
- Monitorowanie przez specjalistów postępów w nauce, jego zachowania

Uczeń z ADHD

Charakterystyka niepełnosprawności

O nadpobudliwości psychoruchowej ADHD możemy mówić, gdy występują równocześnie i w każdej sytuacji tj. zarówno w domu, wśród bliskich, jak i w grupie rówieśniczej w przedszkolu lub w szkole i w dłuższym czasie {minimum półrocznym okresie} następujące cechy:

- Brak kontroli impulsywności
- Zaburzenia koncentracji uwagi
- Nadmierna aktywność ruchowa

Przyczyną klinicznego zespołu nadpobudliwości psychoruchowej jest złe funkcjonowanie niektórych struktur mózgowych odpowiedzialnych za kontrolę ruchu, impulsywność, kontrolę uwagi, a także nietypowe wydzielanie neuroprzekaźników- substancji chemicznych przenoszących bodźce z jednej komórki nerwowej do drugiej (np. dopamina, serotonina, noradrenalina).

Typowe objawy ADHD:

- ✓ Zaburzenia koncentracji uwagi:
- ✓ Nie słucha tego, co się do niego mówi
- ✓ Ma trudności z utrzymaniem uwagi na zadaniach, zabawie, grach
- ✓ Ma kłopoty z dokończeniem zadań
- ✓ Ma problemy ze zorganizowaniem sobie pracy, zabawy
- ✓ Unika rozpoczęcia zadania, ociąga się
- ✓ Często gubi swoje rzeczy
- ✓ Łatwo rozprasza się
- ✓ Zapomina o wielu rzeczach
- **Nadruchliwość:**
- ✓ Ma nerwowe ruchy rąk i nóg
- ✓ Często wstaje z miejsca ,zmienia pozycje
- ✓ Jest w ciągłym ruchu, „biega jak nakręcone”, wierci się
- **Impulsywność:**
- ✓ Często niepytane wyrywa się z odpowiedzią
- ✓ Przerzywa innym, często wtrąca się do rozmowy
- ✓ Ma kłopoty z czekaniem na swoją kolej
- ✓ Nie potrafi przewidywać skutków swych czynów
- ✓ Ciągłe Ne konflikty

✓ Jest wybuchowe , nie potrafi nad sobą zapanować

• **Problemy, które mogą wiązać się z ADHD:**

✓ Słabsze osiągnięcia szkolne

✓ Problemy w domu, szkole, grupie rówieśniczej

✓ Zaburzenia zachowania

✓ Osobowość antyspołeczna

✓ Depresja

Zadania nauczyciela i szkoły

Procedura postępowania z dzieckiem podejrzanym o ADHD:

- Obserwacja ucznia (1-2 miesiące),
- Rozmowa (wychowawca - rodzic) mająca na celu uzyskanie informacji na temat funkcjonowania dziecka w domu,
- Rozmowa (wychowawca - pedagog) na temat dziecka,
- Obserwowanie zachowań dziecka przez pedagoga,
- Wywiad z rodzicami dziecka (pedagog),
- Nawiązanie współpracy z nauczycielami uczącymi w klasie, stworzenie zespołu nauczycielskiego (wychowawca, pedagog),
- Rozmowa (wychowawca - pedagog - rodzic) mająca na celu nawiązanie współpracy i pomoc dziecku,
- Podjęcie decyzji (pedagog) w sprawie skierowania dziecka na badania do placówek specjalistycznych (PPP, Poradnia dla dzieci z ADHD, psychiatra dziecięcy),
- Podjęcie decyzji (pedagog) w sprawie dodatkowych zajęć, w których dziecko powinno uczestniczyć na terenie szkoły.

Aktywność ucznia

Zasady pracy z dzieckiem z ADHD

- ✓ Należy uporządkować świat wokół dziecka, czyli wyeliminować możliwie najwięcej zbędnych bodźców z otoczenia:
 - ✓ posadzić dziecko w pierwszej ławce, z dala od okien i drzwi, blisko nauczyciela
 - ✓ można je również posadzić w ostatniej ławce (żeby nie odwracał się do tyłu, by sprawdzić co robią inne dzieci), lecz trzeba do niej bardzo często podchodzić,
 - ✓ można posadzić je z dzieckiem pomocnikiem, które sprawdzi czy kolega zapisał co należy i pomoże uzupełnić braki
 - ✓ posadzić je w otoczeniu spokojniejszych dzieci
 - ✓ utrzymywać stałe miejsca dzieci (przynajmniej przez dłuższy czas),
 - ✓ przy dekorowaniu (i malowaniu) klasy stosować spokojne, stonowane kolory,
 - ✓ utrzymywać na ławkach porządek i pilnować, by zbędne w danym momencie rzeczy były schowane w plecakach,
 - ✓ starać się, by lekcje były uporządkowane i miały stałe elementy, które dzieci znają i wiedzą kiedy się ich spodziewać.
 - ✓ Należy w odpowiedni sposób porozumiewać się z dzieckiem. Oprócz kontaktu werbalnego, powinniśmy nawiązywać z dzieckiem kontakt wzrokowy lub o ile to możliwe dotykowy (np. można położyć dziecku rękę na ramieniu), aby ściągnąć na siebie jego uwagę.
- **Polecenia, które mu wydajemy:**
 - ✓ muszą być krótkie i proste,
 - ✓ muszą być wydawane głosem zdecydowanym, ale nie kategorycznym,
 - ✓ nie powinny być to prośby,
 - ✓ należy je w miarę potrzeby powtarzać lub prosić dziecko o ich powtórzenie,
 - ✓ mogą zawierać ważniejsze fragmenty, które należy wyróżnić (głosem, gestem)

- ✓ jeśli są dłuższą instrukcją, powinny zostać podzielone na pojedyncze, prostsze zadania.
- ✓ Należy chronić dzieci przed niebezpieczeństwami ustalając pewien system zasad obowiązujących wszystkich uczniów - w klasie, na wycieczce, itd.
- ✓ Trzeba pamiętać, że zasady muszą być: jasne proste krótkie
- ✓ W młodszych klasach zasady narzucamy, w starszych ustalamy wspólnie z uczniami:
- ✓ wieszamy je dla przypomnienia w widocznym miejscu,
- ✓ tworzymy system sygnałów i gestów przypominających o nich (np. wzniesiony palec, pokazywanie oczu, uszu, plansze, żółte kartki itd),
- ✓ powtarzamy je dziecku ściśle określoną liczbę razy,
- ✓ gdy zasady zaczynają obowiązywać, bezwzględnie ich przestrzegamy.
- Jeśli uczeń nie stosuje się do zasad, musi ponieść konsekwencje swojego zachowania. Należy podkreślić, że konsekwencje to nie kary! Konsekwencja to nie jest forma zemsty czy odreagowania, a reakcja na niewłaściwe zachowanie. Kara może być skuteczna, ale rodzi gniew, strach, chęć odwetu. Natomiast konsekwencje mogą nie podobać się dzieciom, ale nie wywołują gniewu i buntu. Konsekwencja musi być :
 - ✓ szybka następować natychmiast po złym zachowaniu,
 - ✓ skuteczna doprowadzona do końca,
 - ✓ sprawiedliwa adekwatna do przewinienia,
 - ✓ słowna
 - ✓ Konsekwencją może być:
 - ✓ zabranie naszej uwagi, przyjemności, nagrody i przywilejów
 - ✓ naprawienie szkód,
 - ✓ wyłączenie z sytuacji (odesłanie w inne miejsce).
- Jeżeli na nieodpowiednie zachowanie dziecka reagujemy konsekwencją, musimy koniecznie pamiętać, by w sytuacji odwrotnej nagrodzić ucznia. Co może być nagrodą?

- ✓ Nasza uwaga, słodycze, znaczki, naklejki, karty itd. przywileje (miejsce w pierwszej parze, ścieranie tablicy, podlanie kwiatków, możliwość nie odrobienia pracy domowej itd).
- ✓ Nagrodą może być rzecz lub pochwała. Dla dziecka nadpobudliwego, które najczęściej słyszy na swój temat same przykre rzeczy, pochwała jest niezwykle istotna. Chwalenie to bardzo skuteczna metoda pracy z dzieckiem z ADHD.

• **W zależności od dominującego typu zaburzeń zaleca się:**

- ✓ Odpowiednie oddziaływania terapeutyczne i wychowawcze
- ✓ Zmianę czynników środowiskowych
- ✓ Terapię rodzinną
- ✓ Indywidualną pracę z dzieckiem
- ✓ Farmakoterapię
- ✓ Aktywność ucznia

Kontakty z rodzicami -współpraca z rodzicami

- Pedagogizacja rodziców - przekazujemy rodzicom wiedzę na temat ADHD
- Oferujemy pomoc szkoły w rozwiązywaniu problemów wychowawczych poprzez porady, ustalanie planu działania, skierowanie do poradni psychologiczno - pedagogicznej lub grupy wsparcia dla rodziców dzieci z ADHD. Ścisła współpraca wspierająca przyswajanie wiedzy przez dzieci z ADHD.

•

Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

Wychowawca:

- obserwacja dziecka i ustalenie jakie objawy z grupy nadaktywności i impulsywności oraz nieuwagi występują u dziecka,
- uzyskanie informacji na temat funkcjonowania dziecka poza szkołą,
- współpraca przy wypełnianiu arkusza diagnostycznego,

- nawiązanie kontaktu z rodzicami,
- nawiązanie współpracy z innymi nauczycielami uczącymi w klasie,
- stworzenie systemu zasad, nagród i konsekwencji i wcielenie go w życie,
- współpraca z rodzicami.

Inni nauczyciele:

- stworzenie systemu zasad, nagród i konsekwencji i wcielenie go w życie,
- współpraca z rodzicami.

Pedagog:

- obserwowanie zachowań dziecka,
- wypełnienie arkusza diagnostycznego,
- ocena wzajemnego stosunku trzech typów objawów poziomu zaburzeń koncentracji uwagi, nadaktywności ruchowej, impulsywności
- wykluczenie problemów pedagogicznych powodujących objawy zbliżone do ADHD
- podjęcie decyzji w sprawie skierowania dziecka na badania do placówek specjalistycznych (PPP, Poradnia dla dzieci z ADHD, psychiatra dziecięcy),
- nawiązanie współpracy z nauczycielami uczącymi w klasie
- podjęcie decyzji w sprawie dodatkowych zajęć w których dziecko powinno uczestniczyć na terenie szkoły,
- nawiązanie kontaktu i współpraca z rodzicami. szkoły z zapisaną notatką i zadaniem domowym, a rodzice dopilnowują odrabiania zadań i nauki w domu.

Uczeń z autyzmem

Charakterystyka niepełnosprawności

Autyzm to zaburzenie rozwojowe, które pojawia się we wczesnym dzieciństwie, zwykle przed upływem 3 roku życia. Występuje u 15-ga dzieci na 10 000 urodzeń, zdecydowanie częściej u

chłopców niż u dziewczynek. W niektórych przypadkach autyzm ujawnia się już u dzieci w wieku niemowlęcym. U większości dzieci dotkniętych autyzmem problem staje się widoczny około drugiego roku życia dziecka, gdy ujawniają się zaburzenia mowy, brak umiejętności zabawy, nawiązywania kontaktów społecznych. Najczęściej jednak niepokój rodziców budzi brak rozwoju mowy, dopiero wówczas poszukują oni pomocy specjalistów. Diagnozę, że dziecko ma autyzm stawia się wtedy, gdy występuje u niego zespół złożony z trzech głównych typów zaburzeń zachowania. Są to:

- zaburzenia interakcji społecznych, czyli brak umiejętności nawiązywania kontaktu z rówieśnikami, brak umiejętności wspólnej zabawy, brak emocjonalnej wzajemności oraz unikanie kontaktu wzrokowego i fizycznego,
- zaburzenia komunikacji, czyli opóźniony rozwój mowy, brak umiejętności wykorzystywania mowy do porozumiewania się, natrętne zadawanie pytań, jak również echolalia - powtarzanie dźwięków, wyrazów, zdań natychmiast po ich usłyszeniu lub po pewnym czasie,
- ograniczone, powtarzane i stereotypowe wzorce zachowania, działania i zainteresowań, które polegają na tym, iż dzieci z autyzmem i pokrewnymi zaburzeniami wymagają niezmienności, rutyny, związanej z wykonywaniem codziennych czynności, np. bawią się zawsze w ten sam sposób i tą samą zabawką, chodzą zawsze tą samą drogą.

Autyzm ma wpływ na rozwój mózgu w sferach rozumowania, kontaktów socjalnych i porozumiewania się. Dzieci i dorośli z autyzmem najczęściej mają kłopoty z komunikacją w grupie i wspólnych czynnościach. Zaburzenia utrudniają im porozumienie z innymi i stosunek do świata zewnętrznego. Chorzy mogą wykonywać te same ruchy ciała (np. machanie ręką, kołysanie się), nietypowe reakcje wobec ludzi, lub przywiązanie do przedmiotów, czy sprzeciwianie się jakimkolwiek zmianom w rutynie. W niektórych przypadkach może występować agresja i/lub samookaleczanie się.

Zadania nauczyciela i szkoły:

- Tworzenie właściwych warunków, niezbędnych do zapewnienia uczniowi komfortu psychicznego, poczucia bezpieczeństwa i akceptacji, nawiązanie pozytywnego kontaktu emocjonalnego nauczyciela z uczniem.
- Rozwijanie u ucznia motywacji do porozumiewania się z drugą osobą, komunikowania potrzeb i stanów emocjonalnych.

- Tworzenie sytuacji edukacyjnych i wykorzystywanie sytuacji życiowych do rozwijania umiejętności komunikacyjnych ucznia.
- Wdrażanie do samodzielnego wykonywania czynności związanych z samoobsługą, umożliwianie doznawania satysfakcji z osiągniętej niezależności.
- Konstruowanie sytuacji wychowawczych umożliwiających doświadczanie relacji społecznych.
- Uczenie zasad współistnienia społecznego oraz kształtowanie umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach społecznych.
- Stwarzanie sytuacji sprzyjających poznawaniu otoczenia, w którym przebywa uczeń.
- Wspieranie rozwoju sprawności psychofizycznej ucznia, prowadzenie zajęć niezbędnych do rozwoju psychoruchowego
- intensywna praca nad rozwojem umiejętności dnia codziennego przez naśladowanie;
- wdrażanie do większej samodzielności w zakresie czynności samoobsługowych;
- ukazywanie związku między nabywanymi umiejętnościami a ich znaczeniem poprzez wykorzystanie ich w konkretnych codziennych sytuacjach;
- konsekwentne wymaganie od dziecka spełniania poleceń, nie wyręczanie go w działaniu;
- usprawnianie umiejętności koncentracji uwagi;
- wydłużanie czasu koncentracji uwagi;
- poszerzanie zestawu ćwiczeń o zabawy ruchowe, muzyczno-ruchowe oraz wzbogacanie zestawu pomocy dydaktycznych o nowe atrakcyjne i nieznane uczniowi;
- stymulacja polisensoryczna ze szczególnym zwróceniem uwagi na wzrok; somatognozja: kształtowanie poczucia schematu własnego ciała i orientacji w przestrzeni (duży nacisk na naśladowanie ruchów, mowy, z czasem: nazywanie, wskazywanie, rozpoznawanie);
- konsultacja i terapia logopedyczna;
- przerywanie stereotypowych zabaw;

Aktywność ucznia

- udział w zajęciach reedukacji,
- uczestnictwo w terapiach Weroniki Sherborn, Metodzie Dobrego Startu, Knillów z elementami stymulacji zmysłów;

Kontakty z rodzicami

- zasięgnięcie opinii rodziców, na przykład za pomocą ankiet, na tematy dotyczące działalności szkoły i oczekiwań wobec niej,
- zapraszanie rodziców do udziału we wspólnych dyskusjach dotyczących ich własnego dziecka, zasięgnięcie u nich informacji dotyczących jego rozwoju, trybu życia, stanu zdrowia,
- organizowanie zajęć otwartych i imprez szkolnych w czasie dogodnym dla rodziców,
- promowanie i popularyzowanie współczesnego podejścia i wiedzy na temat niepełnosprawności ich dziecka,
- systematyczne, indywidualne kontakty rodziców z nauczycielami,
- udział rodziców w imprezach szkolnych i pomoc w ich realizacji,
- udział rodzica w wycieczce szkolnej,
- bliższe poznanie rodziny w sympatycznych sytuacjach pozaszkolnych w miejscach i okolicznościach neutralnych (wycieczka, ognisko, zabawa karnawałowa),

Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

- Ustalenie między specjalistami planu działania, postępowania względem ucznia,
- Monitorowanie przez specjalistów postępów w nauce, jego zachowania

Uczeń z niedosłuchem

Charakterystyka niepełnosprawności

Niedosłuch:

Niedosłuch przewodzeniowy jest wówczas, gdy zostanie uszkodzone ucho środkowe. Może on wpłynąć na naturalny rozwój mowy.

Niedosłuch odbiorczy uszkodzenie w uchu wewnętrznym, tj. w ślimaku lub w odrębnie nerwu słuchowego. Jest to wada zazwyczaj głęboka (prawie głuchota). Aby określić ubytek słuchu dziecka, należy zrobić badanie audiometryczne, które określa w decybelach próg słuchu oraz pokazuje jakie dźwięki (niskie czy wysokie) dziecko słyszy. Laryngolodzy, surdologopedzi na podstawie audiogramu mogą określić możliwości rozwojowe w zakresie mowy (np. jakich głosek nie jest w stanie dziecko usłyszeć) oraz dostarczyć wskazówek dotyczących odpowiedniego doboru aparatu

słuchowego.

Przy kwalifikowaniu dzieci do szkoły masowej zespół orzekający przede wszystkim zwraca uwagę na stopień i charakter niedosłuchu oraz sprawdza, czy spełnione są następujące przesłanki:

- wysoki stopień rozwoju intelektualnego,
- opanowanie mowy czynnej i biernej,
- prawidłowo i systematycznie prowadzone zajęcia rehabilitacyjne z właściwym zaangażowaniem rodziców,
- motywacja do nauki szkolnej,
- dobre opanowanie programu klasy zerowej,
- właściwy rozwój społeczny i emocjonalny.

Czynności nauczyciela pracującego z dzieckiem niedosłyszającym:

- Należy zwracać się do ucznia niepełnosprawnego tak, aby nas widział i mógł odczytać z naszych ust to co mówimy.
- Głośno zawołać, aby na nas spojrział lub podejść do niego bliżej.
- Zaczynać mówić dopiero wtedy, gdy przed nim stoimy.
- Mówić zrozumiale, troszkę spowalniając tempo.
- Ważne jest, aby uczeń siedział w pierwszej ławce pod oknem. Wówczas znajduje się blisko nauczyciela i może słuchać jego wypowiedzi. Ma możliwość obracać się w kierunku mówiących kolegów i jest w stanie widzieć ich twarze.
- Nauczyciel powinien ograniczyć chodzenie po klasie, gdyż uniemożliwia to dziecku skupienie uwagi.
- Pogadanka czy wykład powinny być jak najczęściej wspierane różnymi przedmiotami takimi jak: zdjęcia, rysunki, ilustracje, napisy, przedmioty.
- Temat również należy pisać na tablicy.

Pomocą w rozumieniu mowy są znaki wykonywane dłonią

Aktywność ucznia

Metody pracy z dzieckiem niedosłyszającym:

- Metody pracy z dziećmi niedosłyszającymi są takie same jak w przypadku pracy z dziećmi zdrowymi czyli metody podające np. wykład, opis, prelekcja, omówienie, objaśnienie, wyjaśnienie, metody poszukujące np. pogadanka.

- Na lekcji nauczyciel wybiera metody i formy pracy dla całej klasy, a nie tylko dla jednego ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Nauczyciel powinien dostosować pracę, prowadzoną określoną metodą do potrzeb ucznia niedosłyszającego, aby ułatwić mu odbiór treści (zrozumienie treści). Najczęściej stosowany na lekcjach jest wykład. Dzieci niedosłyszające przygotowują się także do lekcji w domu np. otrzymują trudne słowa do wyjaśnienia, testy, czytają tekst w domu, który będzie omawiany na lekcji. Występuje indywidualizacja ich pracy np. poprzez przygotowanie przez nauczyciela łatwiejszych pytań na sprawdzian.

Kontakty z rodzicami:

- Udzielać rodzicom wskazówek celem utrwalenia materiału dydaktycznego w domu.
- Zachęcać rodziców do nawiązania współpracy z poradnią i surdopedagogiem.
- Konsekwentnie pogłębiać wiedzę rodziców na temat form pracy korekcyjno- kompensacyjnej w zakresie usprawniania percepcji słuchowej i mowy dziecka.
- Na bieżąco informować o postępach.
- Rodzice powinni być gotowi do zapewnienia dziecku dodatkowej i systematycznej pomocy w nauce oraz utrzymywania stałej współpracy ze szkołą i nauczycielem bezpośrednio pracującym z ich dzieckiem.

Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

W każdej szkole, a w szkole z oddziałami integracyjnymi zwłaszcza, powinni pracować odpowiednio wykształceni specjaliści. Osoby te wspólnie z wychowawcą i nauczycielem wspomagającym wspierają rozwój dziecka.

W skład specjalistów wchodzi:

logopeda, psycholog, pedagog, pedagog specjalny, reeducator, rehabilitant wad postawy.

Uczeń z upośledzeniem w stopniu lekkim

Charakterystyka niepełnosprawności

- Dzieci upośledzone umysłowo w stopniu lekkim nie wyróżniają się swym wyglądem zewnętrznym wśród rówieśników i dopiero po wnikliwej obserwacji można zauważyć istotne odchylenia w funkcjonowaniu określonych czynników psychofizycznych. Niedorozwojowi

ulegają takie procesy poznawcze, jak spostrzeganie, uwaga, pamięć, myślenie, orientacja społeczna.

- Spostrzeganie u dziecka upośledzonego w stopniu lekkim jest spowolnione, wybiórcze, niedokładne, o zawężonym zakresie (pomimo częstokroć prawidłowego funkcjonowania zmysłów). Niejednokrotnie wiąże się ze znacznym zaburzeniem procesu analizy i syntezy - „dziecko upośledzone umysłowo mało widzi- kiedy patrzy i mało słyszy- kiedy słucha”.
- Charakterystyczne jest występowanie zaburzeń w zakresie koncentracji uwagi. Jest ona krótkotrwała, mało podzielna i łatwo ulega zakłóceniu (odwracalna). Odtwarzanie zapamiętanych informacji odbywa się według zapamiętanej kolejności. Dzieci upośledzone umysłowo w stopniu lekkim mają trudności z „ odpytywaniem na wrywki”, często po prostu nie rozumieją tego, czego wyuczyły się na pamięć.
- Mowa najczęściej jest nieprawidłowa i opóźniona; charakteryzuje się ubogim zasobem słów. Nieprawidłowości występują zarówno w samej artykulacji, jak i w jakości wypowiedzi. Obserwuje się trudności w rozumieniu znaczenia wypowiedzi oraz w samodzielnym tworzeniu opowiadań (twórcze stosowanie mowy). Z uwagi na częste zaniedbanie środowiskowe można zaobserwować nasilenie wulgaryzmów i wyrażeń slangowych.
- U dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim występują zaburzenia w sferze motoryki. Objawiają się głównie brakiem precyzji, spowolnieniem ruchów, brakiem umiejętności wykonywania ruchów równoczesnych. Bardzo charakterystyczny jest także brak samodzielności i inicjatywy w działaniu.
- Zaburzenia zachowania społecznego to przede wszystkim: labilność emocjonalna, słaba kontrola nad afektami, zniechęcenie i rezygnacja połączona z płaczliwością, bierność, zahamowanie, znaczna niepewność siebie, mniej lub bardziej nasilona lękliwość. Oprócz powyższych zachowań występują też skrajnie przeciwne: brak dystansu, lepkość uczuciowa, natrętność.
- Dzieci upośledzone umysłowo mają bardzo zaburzone myślenie abstrakcyjne, słowno-pojęciowe. Ich rozwój bardzo często zatrzymuje się na poziomie myślenia konkretno - obrazowego. Mają więc kłopoty z abstrahowaniem, uogólnianiem, tworzeniem pojęć, wnioskowaniem czy przewidywaniem (myśleniem przyczynowo-skutkowym) .Zaburzenia wyższych form myślenia w znacznym stopniu utrudnia zdobywanie wiedzy.

- Najczęściej występujące trudności szkolne dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim to:
 - zaburzenie orientacji przestrzennej,
 - słaby poziom sprawności grafomotorycznej,
 - częściej występujący niż u rówieśników słabszy rozwój motoryczny,
 - słaba koncentracja uwagi,
 - częściej występujące wady wymowy,
 - wolne tempo pracy,
 - zaburzenia rozumienia znaczenia wypowiedzi,
 - zaburzenia analizy i syntezy (wzrokowej, słuchowej, wzrokowo-słuchowej),
 - trudności w rozpoznawaniu liter oraz w czytaniu,
 - trudności w rozumieniu przeczytanego tekstu,
 - istotnie zaburzony poziom rozumienia wszelkich reguł, zasad, definicji,
 - utrudnione tworzenie pojęcia liczby,
 - ograniczony poziom pamięciowego wykonywania działań matematycznych,
 - brak zrozumienia treści zadań tekstowych i trudności w ich rozwiązywaniu,
 - zaburzenia wyobraźni przestrzennej utrudniające rozumienie i wykonywanie zadań geometrycznych,
 - trudności w orientowaniu się w stosunkach czasowych i posługiwaniu się nimi,
 - kłopoty w powiązaniu nowych informacji z poprzednio zapamiętanymi,
 - słaby poziom stosowania umiejętności w praktyce,
 - mała samodzielność w wykonywaniu wszelkich zadań,
 - często występująca nadpobudliwość psychoruchowa lub zahamowanie,
 - brak krytycyzmu, egoizm,
 - brak antycypacji zachowań,
 - znaczna impulsywność,
 - podatność na negatywne wpływy otoczenia,
 - niski poziom motywacji,
 - mała wrażliwość na potrzeby innych,
 - częste przejawy agresji
- Wymienione powyżej trudności nie muszą przejawiać się w każdym przypadku. Każdy z uczniów jest inny, jego poziom funkcjonowania w szkole, zachowanie, możliwości i

ograniczenia są indywidualne.

Zadania nauczyciela i szkoły

- Opracowanie indywidualnego programu nauczania dla dziecka w oparciu o zalecenia zawarte w orzeczeniu poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- Realizacja programów nauczania, wychowania i programów profilaktycznych dostosowanych do indywidualnych potrzeb i możliwości dziecka, z wykorzystaniem odpowiednich metod i form pracy,
- Zapewnienie zajęć rewalidacyjnych lub socjoterapeutycznych zgodnie z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu,
- Integracja ze środowiskiem rówieśniczym poprzez kształtowanie pozytywnych stosunków koleżeńskich między dziećmi niepełnosprawnymi i pełnosprawnymi,
- Wspomaganie wychowawcze rodziców dzieci niepełnosprawnych.
- Nauczyciel przedmiotowy i pedagog specjalista, w organizacji zajęć edukacyjnych z dzieckiem upośledzonym w stopniu lekkim, muszą uwzględniać indywidualne zainteresowania i uzdolnienia ucznia. W tym celu należy:
 - ✓ stosować zasadę stopniowania trudności,
 - ✓ włączać dzieci do prac grupowych tak, aby każde dziecko miało w niej swój wkład,
 - ✓ aktywizować dziecko do jak najpełniejszego udziału w lekcji,
 - ✓ zapewnić pomoc uczniom niepełnosprawnym w zakresie umożliwiającym im przeżycie sukcesu,
 - ✓ stosować zasadę nagradzania w celu wzmocnienia pozytywnego, wzbudzania aktywności i motywacji do nauki,
 - ✓ w ocenie uwzględnić wkład dziecka w pracę stosownie do jego możliwości psychofizycznych,
 - ✓ zapewnić miłą przyjazną atmosferę na zajęciach.

Aktywność ucznia

- Zwracanie się z problemami i potrzebami do wychowawcy klasy lub nauczyciela wspomagającego
- Spędzanie przerw pod opieką nauczyciela dyżurującego
- Stosowanie się do obowiązków ucznia na miarę swoich możliwości
- Uczestnictwo w dostępnej aktywności artystycznej
- Rozwijanie samodzielności i samoobsługi, właściwej postawy prospołecznej
- Uczestniczenie w proponowanych zajęciach wspomagających
- Zaspokajanie potrzeby ruchu i zabawy
- Pełnienie prostych obowiązków w klasie (np. podlewanie kwiatów)
- uzupełnianie zaległości spowodowanych nieobecnością dziecka w szkole.

Kontakty z rodzicami

Kontakty z rodzicami uczniów z upośledzeniem lekkim powinny być systematyczne i szerokie. Dzięki nim nauczyciel zdobywa dogłębniejszą wiedzę o uczniu i jego sytuacji rodzinnej. Informacje te pozwalają lepiej zrozumieć dziecko i przez to przyczyniają się w znacznym stopniu do podjęcia odpowiednich oddziaływań pedagogicznych. Owa współpraca ważna jest też ze względu na dążenie nauczyciela do wypracowania jednolitych oddziaływań wychowawczych na dziecko. Stały kontakt rodziców ze szkołą sprawia, że rodzice wiedzą, co się w szkole dzieje, jak funkcjonuje ich dziecko. Ponadto utwierdzają się w przekonaniu, że są równorzędnymi partnerami w wychowywaniu dziecka. Współpraca z rodzicami ucznia upośledzonego w stopniu lekkim powinna polegać na:

- bieżącym przekazywaniu informacji dotyczących postępów w rozwoju dziecka, a także pojawiających się trudnościach w nauce oraz o zaburzeniach zachowania, udzieleniu fachowych wskazówek dotyczących pomocy specjalnej, metod pracy z dzieckiem w domu,
- współpracy z rodzicami w organizowaniu procesu dydaktycznego dla ucznia

- wspólnym układaniu planu terapeutycznego, obserwacji przez rodziców zajęć lekcyjnych, kształtowaniu właściwych postaw wobec dziecka, służących jego pełnej akceptacji,
- udzielaniu rodzicom porad, pomocy w załatwianiu spraw dotyczących usprawniania dziecka, poprawy jego stanu zdrowia, sporządzaniu opinii o dziecku na prośbę rodziców,
- włączaniu rodziców do współdziałania ze szkołą, specjalistyczną poradnią, aktywizowaniu do udziału wraz z dzieckiem w szkolnych uroczystościach, wycieczkach, imprezach klasowych.
- przekazywaniu nauczycielom na bieżąco szczegółowych informacji dotyczących stanu zdrowia dziecka, zaobserwowanych zmian w zachowaniu, trudności edukacyjnych.

Współpraca między nauczycielami i specjalistami pracującymi w szkole

W ramach współpracy między nauczycielami a wychowawcą i specjalistami pracującymi w szkole uczniom upośledzonym umysłowo w stopniu lekkim, za zgodą ich rodziców, prawnych opiekunów, organizowane są następujące formy pomocy psychologiczno – pedagogicznej:

- zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze,
- zajęcia specjalistyczne:
 - ✓ korekcyjno – kompensacyjne – organizowane dla uczniów, u których stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające uzyskanie osiągnięć wynikających z podstawy programowej dla danego etapu edukacyjnego ; zajęcia prowadzone są przez nauczycieli posiadających przygotowanie w zakresie terapii pedagogicznej;
 - ✓ logopedyczne – organizowane dla uczniów z zaburzeniami mowy, które powodują zakłócenia komunikacji językowej oraz utrudniają naukę; zajęcia prowadzi nauczyciele posiadający przygotowanie w zakresie logopedii lub logopedii szkolnej;
 - ✓ socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym – organizowane dla uczniów z dysfunkcjami i zaburzeniami utrudniającymi funkcjonowanie społeczne; zajęcia prowadzi nauczyciele posiadający przygotowanie w zakresie pracy o charakterze terapeutycznym lub socjoterapii;
 - ✓ porady i konsultacje dla rodziców prowadzone przez nauczycieli uczących w klasie, pedagoga lub psychologa szkolnego.

Dziecko upośledzone umysłowo w stopniu lekkim w klasie I powinno rozpoznawać litery , pisać je w liniaturze, czytać płynnie po uprzednim przygotowaniu tekstu i pisać wyrazy i proste zdania oraz liczyć i zapisywać cyfry w zakresie 20 i wykonywać działania matematyczne bez przekroczenia progu dziesiętkowego w tym zakresie. W klasie II wprowadzane są dwuznaki i doskonalona technika pisania i czytania oraz wykonywane działania z przekroczeniem progu dziesiętkowego w zakresie 20 i rozszerzenie zakresu liczb do 100, wprowadza się również tabliczkę mnożenia i ćwiartkę. Klasa III to dalsze doskonalenie umiejętności czytania i pisania, działania matematyczne w zakresie 100, rozszerzenie zakresu liczb do 1000 oraz tabliczka mnożenia z szczególnym naciskiem na korzystanie z tabeli mnożenia. Jest to ogólny schemat, na którym buduje się planowanie realizacji wszelkich zadań i opracowywanych umiejętności o jakich mowa we wcześniejszym wyszczególnieniu przewidywanych osiągnięć.

Orzeczenie, oprócz informacji dotyczących zaburzeń rozwojowych dziecka, zawiera wskazówki w zakresie metod i form pracy z uczniem oraz zalecenia objęcia ucznia zajęciami dodatkowymi, służącymi wyrównywaniu deficytów, usprawnianiu, wspomaganiu rozwoju niezbędne jest spójne oddziaływanie nauczycieli i rodziców. Żadna ze stron nie może odejść od stosowanych zasad.

Uczeń z Zespołem MIKRODELECJI 22q11.2

Anomalia DiGeorge'a •VCFS (Zespół Podniebieno -Sercowo- Twarzowy)

Charakterystyka niepełnosprawności

Zespół mikrodelecji 22q11.2 czy też anomalia DiGeorge'a jest zespołem wad rozwojowych spowodowanych wystąpieniem specyficznego zaburzenia genetycznego - mikrodelecji długiego ramienia chromosomu 22. Częstość jego występowania w ogólnej populacji jest obecnie oceniana na 1 na 4000 żywych urodzeń. Charakteryzuje się wielką zmiennością w ekspresji objawów poszczególnych osób. Do tej pory, na dużej grupie dzieci z zespołem mikrodelecji 2q11.2, doszukano się ponad 180 anomalii bezpośrednio związanych z tym zaburzeniem genetycznym. Zwykle występuje kilka zaburzeń: wrodzona wada serca, nieprawidłowa budowa i funkcje podniebienia, dysfunkcje grasicy i charakterystyczne, lecz subtelne cechy dysmorfii twarzy.

Dzieci z zespołem mikrodelecji 22q11.2 wymagają kompleksowej opieki pediatrycznej z udziałem wielu specjalistów. Konieczne jest wykonanie badań: kardiologicznych, immunologicznych, metabolicznych z oceną gospodarki wapniowo-fosforanowej,

endokrynologicznych, otolaryngologicznych i foniatrycznych, okulistycznych, urologicznych. Dzieci z zespołem DiGeorge'a mogą być mniejsze niż ich rówieśnicy. W wielu przypadkach powodem niskiego wzrostu jest występowanie wrodzonej wady serca, która wpływa na rozwój całego organizmu, lecz jej szybka korekta umożliwia takiemu dziecku osiągnięcie odpowiedniego wzrostu w późniejszym okresie. Częstością cechą jest też opóźnienie rozwoju, ale jest to czynnik bardzo zmienny - niektóre dzieci nie wykazują prawie żadnych problemów, inne zaś są dość opóźnione. Przeciętny wiek rozpoczęcia chodzenia jest bliższy 15-16 miesiącom niż 12 miesiącom dla ogólnej populacji. Podobnie jest także w przypadku rozwoju umiejętności mowy - przeciętny wiek wypowiedzenia pierwszego słowa dla dziecka z zespołem mikrodelecji 22q11.2, to 19-ty miesiąc życia. Można więc powiedzieć, że dzieci te mają własny profil rozwoju, który różni się od profilu rozwoju innych dzieci jednakże większość z nich "dogania" rówieśników przed ukończeniem 4 roku życia. Wiele dzieci z tym zaburzeniem genetycznym ma pewne problemy z zachowaniem wynikające z zaburzeń psychicznych. W wielu przypadkach problemy te nie są na tyle dotkliwe aby wymagały pomocy lekarskiej, jednakże w około 20% przypadków (dokładna częstość występowania nie jest znana) problemy, o których mowa wymagają leczenia przez lekarza specjalistę. W części z tych przypadków zaburzenia psychiczne stają się bardziej wyraźne w miarę wieku prowadząc czasami do wystąpienia poważnych chorób psychicznych dorosłości (zespół maniakalno-depresyjny, depresja, ADHD). Jednakże zbyt mała liczba dorosłych osób z zespołem mikrodelecji 22q11.2 została przebadana aby dokładnie określić częstość występowania tych problemów. U dziecka z zespołem mikrodelecji 22q11.2 konieczna jest konsultacja psychologiczna.

Z dotychczasowych obserwacji wynika, iż większość z nich miewa pewne problemy z nauką. W większości tych przypadków problemy te nasilają się pomiędzy 7 a 8 rokiem życia.. Dzieci te mają nierzadko mniejszy iloraz inteligencji IQ niż ich rówieśnicy. Wiele z testów określających IQ, a zwłaszcza test Wechsler'a dowodzi, iż takie dzieci mają zwykle specyficzne problemy przyswajania wiedzy jak i problemy z myśleniem abstrakcyjnym, co często objawia się kłopotami z rozwiązywaniem zadań matematycznych czy też rozumieniem czytanego tekstu. Ta ostatnia cecha jest o tyle ciekawa, iż dzieci te dosyć wcześnie zaczynają czytać i pisać, lecz w późniejszym okresie niezbyt dobrze radzą sobie ze zrozumieniem czytanego tekstu czy też opowiedzeniem o tym o czym się czytało. Dziecko może doświadczać trudności w koordynacji ruchów małych mięśni, z pracą oczu. Mowa tu o zadaniach, w których dziecko potrzebuje wykorzystywać swoje palce i dłonie. Trudności w koordynacji ruchów dużych mięśni: mogą mieć poważne problemy z wykonywaniem zadań dotyczących zachowania równowagi (skakanie, podskakiwanie w miejscu, łapanie, rzucanie, kopanie piłki, mogą wydawać się niezdarne wpadając na ludzi, przewracając się i upuszczając

przedmioty, mogą mieć kłopoty w nauce jazdy rowerem , wykonywaniem ćwiczeń wymagających synchronizacji pracy rąk i nóg, a także określaniem kierunków (lewo, prawo do góry itd.) Trudności w sekwencjonowaniu- pamięć słuchowa. Mogą nie być zdolne do powtarzania wiadomości, zapominać co początkowo chciały powiedzieć. Mają trudności w zapamiętywaniu znanych sekwencji(alfabet, dni tygodnia, kolejność miesięcy).Mogą być posądzone o nie słuchanie i nie uważanie ponieważ mają słabą podzielność uwagi słuchowej. Większość dzieci z VCFS myśli dosłownie i dosłownie interpretuje słowa. Większość dzieci uczy się znaczenia idiomów(„zdrow jak rydz”, „zielony z zazdrości”) samodzielnie, ale dzieci z VCFS muszą być ich uczone. Niektóre dzieci mają trudności w „nie odrywaniu się” od zadania, ponieważ ich środowisko bardzo łatwo rozprasza ich uwagę. Wszystkie odgłosy, kolory, światła w jego otoczeniu mają dla niego takie samo znaczenie, jak zadanie, które musi rozwiązać.

Zadania nauczyciela i szkoły

- ✓ Szczegółowa analiza dokumentacji dotyczącej choroby;
- ✓ Rozmowa z rodzicami- uzyskanie jak najwięcej informacji dotyczących stanu zdrowia ich dziecka.
- Opracowanie planu pracy z uczniem na dany rok szkolny z uwzględnieniem trudności mogących wystąpić przy tego typu schorzeniu (obniżona sprawność motoryczna, problemy z myśleniem abstrakcyjnym, słaba podzielność uwagi słuchowej, rozproszona uwaga).
- Odpowiedni dobór metod i form pracy:
 - ✓ Koncentrowanie uwagi na ćwiczeniu jednej rzeczy;
 - ✓ Stosowanie ćwiczeń pozwalających dziecku pozyskać informacje przy użyciu różnych zmysłów;
 - ✓ Systematyczne ćwiczenia usprawniające małą i dużą motorykę;
 - ✓ Zabawy wspomagające rozwój pamięci słuchowej;
 - ✓ Kalkulacje matematyczne;
 - ✓ Częste stosowanie pochwał;
 - ✓ Jeśli dziecko ma problem z koncentracją uwagi, dobór odpowiedniego miejsca w klasie
- Wnikliwa obserwacja ucznia:
 - ✓ opisywanie postępów edukacyjnych(zeszyt obserwacji);

- ✓ gromadzenie sprawdzianów, kart pracy(teczka wychowawcy);
- ✓ analiza zaistniałych trudności(wychowawca i nauczyciel wspomagający).
- Przekazywanie rodzicom szczegółowych informacji, dotyczących zarówno funkcjonowania dziecka w szkole, jak również wskazówek do pracy w domu.
- ✓ Ustalenie sposobów komunikowania się(telefon, zeszyt informacji, e-maile) Z uwagi na częste nieobecności tych dzieci w szkole,(często chorują) należy zobligować rodziców do uzupełniania z dzieckiem na bieżąco materiału, który jest realizowany;
- ✓ Częste rozmowy z rodzicami na temat zaobserwowanych trudności lub sukcesów.
- Pomoc w nauce przez objęcie ucznia zajęciami dydaktyczno- wyrównawczymi.

Aktywność ucznia

- Przestrzeganie norm obowiązujących w klasie i szkole
- Wykonywanie wszystkich czynności, które poleci nauczyciel.
- Uzupełnianie zaległości spowodowanych nieobecnością.

Kontakty z rodzicami -współpraca z rodzicami

- Dostarczenie orzeczenia o potrzebie kształcenia w klasie integracyjnej.
- Zaistniałe problemy, prośby rodzice w pierwszej kolejności mają obowiązek kierować do nauczycieli prowadzących klasę(wychowawca i nauczyciel wspomagający)
- Przekazywanie nauczycielom na bieżąco szczegółowych informacji dotyczących stanu zdrowia dziecka, zaobserwowanych zmian w zachowaniu, trudności edukacyjnych.
- Częste kontaktowanie się z nauczycielami, uzupełnianie zaległości spowodowanych nieobecnością dziecka w szkole.

Współpraca nauczycieli i innych specjalistów pracujących w szkole

- Współpraca wszystkich nauczycieli uczących w danej klasie w celu ujednoczenia oddziaływań wychowawczych.
- Otoczenie dziecka w miarę potrzeb opieką psychologa, logopedy, udziału w zajęciach muzykoterapii, gimnastyki korekcyjnej.
- Zgłaszanie do dyrektora szkoły problemów i prośb kierowanych ze strony rodziców.

Uczeń z niepełnosprawnością ruchową

Charakterystyka niepełnosprawności

Niepełnosprawność ruchowa niekorzystnie wpływa na możliwości edukacyjne dzieci i młodzieży, gdyż każda aktywność szkolna wiąże się z ruchem, który u tych uczniów jest z reguły ograniczony. Rozwój poznawczy opiera się na własnej aktywności dziecka i samodzielnie zdobytych doświadczeniach, których dzieci niepełnosprawne ruchowo są w mniejszym lub większym stopniu pozbawione. Nie wykształcają na odpowiednim poziomie lokomocji, manipulacji, schematu ciała, orientacji przestrzennej i rozumienia stosunków przestrzennych, a nieraz również motoryki aparatu artykulacyjnego. Pojawić się mogą zaburzenia w spostrzeganiu i trudności w prowadzeniu obserwacji ze względu na uszkodzenia ruchomości gałek ocznych i problemy z przekraczaniem wzrokiem środkowej linii ciała.

Trudności edukacyjne ucznia z niepełnosprawnością ruchową zależą od rodzaju uszkodzenia. W szczególnie trudnej sytuacji są uczniowie z mózgowym porażeniem dziecięcym, u których niepełnosprawność jest spowodowana uszkodzeniem mózgu we wczesnym okresie życia. Powoduje to, że niepełnosprawność dotyczy również analizatorów i możliwości integracji wrażeń z nich napływających.

Mózgowe Porażenie Dziecięce jest zespołem przewlekłych, niepostępujących zaburzeń czynności ruchowych i napięcia mięśni powstałych w wyniku uszkodzeń mózgu w okresie ciąży, porodu lub w pierwszych latach życia dziecka.

Mózgowe porażenie dziecięce jest uszkodzeniem funkcji narządu ruchu przejawiające się występowaniem:

- Nieprawidłowych napięć mięśniowych
- Niedowładów (ograniczenie ruchu) lub porażen (zniesienie ruchu)
- Ruchów mimowolnych
- Zaburzeń równowagi i zborności ruchów
- Zaburzeń czucia

Charakterystyczne dla MPDz jest współwystępowanie innych dysfunkcji, takich jak: padaczka, zaburzenia mowy, słuchu, wzroku, niepełnosprawność intelektualna.

Zadania nauczyciela i szkoły

- Dziecko niepełnosprawne jest pod wieloma względami zależne od dorosłych, więc szczególnie ważne jest otoczenie go atmosferą akceptacji i życzliwości
- Nawiązanie serdecznego kontaktu z dzieckiem, mówienie do niego miłym głosem
- Posiadanie podstawowych wiadomości o niepełnosprawności ucznia
- Dawanie przykładu swoją pozytywną postawą pozostałym uczniom
- Wdrażanie do samodzielności na poziomie:
 - samoobsługi
 - postrzegania siebie
- Wskazane jest, aby dzieci niepełnosprawne ruchowo miały zajęcia na parterze szkoły (w klasach I-III), w jednej wybranej Sali (w klasach IV-VI) o ile jest to możliwe
- Stwarzanie uczniom doświadczeń ruchowych:
 - Zapewnienie dzieciom możliwości udziału w zabawie ruchowej
 - Zapewnienie możliwości wychodzenia na przerwę
 - Zapewnienie możliwości uczestnictwa w lekcjach WF lub gimnastyki korekcyjnej
 - Zapewnienie bezpieczeństwa przy czynnościach ruchowych
- Zapewnienie uczniowi rehabilitacji ruchowej na terenie placówki
- Niestwarzanie sytuacji, aby o dziecku decydowano poza nim, bowiem wywołuje to jego bierność i brak inicjatywy
- Zapewnienie toalety dla potrzeb osób niepełnosprawnych (poręcze, uchwyty) w razie potrzeby za sprzętem umożliwiającym niezbędną higienę dziecka (leżanka do przewijania)
- Wyznaczenie osoby do pomocy przy czynnościach fizjologicznych (jeśli jest taka potrzeba – szczególnie dzieci na wózkach) lub osoby odprowadzającej dzieci do toalety (w przypadku dzieci poruszających się z pomocą sprzętu ortopedycznego)
- Przystosowanie salę do potrzeb ucznia (zabezpieczony blat) i szkołę (poręcze, podjazdy, winda)
- Zapewnienie uczniowi możliwości dobrego podparcia stóp, tułowia i przedramion.
- Zapewnienie uczniowi miejsca blisko tablicy z powodu mogących wystąpić zaburzeń wzroku i rozpraszalności uwagi
- Zapewnienie uczniowi kontaktów z rówieśnikami, sadzenie uczniów pełnosprawnych z niepełnosprawnymi, niedzielenie grupy klasowej na dzieci pełnosprawne i niepełnosprawne

- Dostosowanie metod i tempa nauki do specyfiki rozwoju poznawczego dziecka
- Zadawanie pracy domowej w formie pisemnej i ustnej, dostosowanie form i metod pracy do niepełnosprawności ucznia
- Unikanie zbyt silnych bodźców słuchowych i czuciowych
- Nieporównywanie dziecka ze sprawnymi rówieśnikami
- Ekspozowanie osiągnięć i wytworów dzieci niepełnosprawnych nawet, gdy w porównaniu z osiągnięciami innych dzieci są gorsze
- Obserwowanie wzajemnych stosunków i zachowań między dziećmi pełnosprawnymi i ich kolegami, wyjaśnianie dzieciom przyczyn obniżonej sprawności,
- Zgłaszanie problemów dziecka rodzicom

Aktywność ucznia

- Zwracanie się z problemami i potrzebami do wychowawcy klasy lub nauczyciela wspomagającego
- Spędzanie przerw z nauczycielem wspomagającym, wychowawcą bądź nauczycielem dyżurującym
- Stosowanie się do obowiązków ucznia na równi z kolegami z dostosowaniem form i metod pracy do jego niepełnosprawności
- Uczestnictwo w dostępnej aktywności artystycznej
- Rozwijanie samodzielności i samoobsługi, właściwej postawy (dzieciom niepełnosprawnym grozi często uformowanie postawy egocentrycznej, traktowanie niepełnosprawności jako przywileju)
- Uczestniczenie w proponowanych zajęciach wspomagających
- Zaspokajanie potrzeby ruchu i zabawy
- Pełnienie prostych obowiązków w klasie (np. podlewanie kwiatów)
- uzupełnianie zaległości spowodowanych nieobecnością dziecka w szkole.

Kontakty z rodzicami

- Wzięcie pod uwagę postawy rodziców (w przypadku dziecka niepełnosprawnego ruchowo rodzice często przejawiają postawę unikania bądź odrzucenia dziecka albo odwrotnie nadopiekuńczość.
- Kontakty z rodzicami/opiekunami dziecka są częste z uwagi na przyprowadzanie i odprowadzanie dzieci przez rodziców
- Poinformowanie rodziców (na samym początku pobytu dziecka w szkole) o możliwych sposobach pomocy dziecku w szkole i rodzajach zajęć
- Informowanie o ocenach, postępach i problemach dziecka w szkole podczas dni otwartych, zebrań, rozmów indywidualnych, codziennych kontaktów
- Zgłaszanie problemów przez rodzica najpierw do wychowawcy/nauczyciela wspomagającego ; pedagoga i psychologa szkolnego; ewentualnie do Dyrektora Szkoły
- Przekazywanie nauczycielom na bieżąco szczegółowych informacji dotyczących stanu zdrowia dziecka, zaobserwowanych zmian w zachowaniu, trudności edukacyjnych.
- Dostosowanie się do wskazówek nauczyciela dotyczących pracy dydaktyczno- wyrównawczej

Współpraca między nauczycielami i specjalistami w szkole

- Objęcie ucznia kompleksowym usprawnianiem pod opieką specjalistów (psychologa, logopedy, muzykoterapeuty, rehabilitanta).
- Zgłaszanie do dyrektora szkoły problemów i próśb kierowanych ze strony rodziców
- Współpraca z instytucjami pomocowymi, pomoc w zdobywaniu sprzętu rehabilitacyjnego czy ortopedycznego
- Praca nad samodzielnością dziecka.

Procedury postępowania w przypadku dzieci chorych na padaczkę

Padaczka u dzieci dość często może występować jako napad z krótką utratą świadomości. Niekiedy wyłączeniu świadomości towarzyszy drganie powiek, nagle wyprostowanie lub drgnięcie ciała. W czasie napadu dziecko zamiera w jakiejś pozie, wygląda jakby się zamyśliło, zapatrzyło w odległy punkt. Napad trwa krótko (5-20) sekund, a po jego ustąpieniu dziecko powraca do przerwanej napadem czynności, najczęściej nie zdając sobie sprawy z przebytego napadu

Przy tzw. dużym ataku padaczki dziecko nagle upada, czasami krzycząc. Staje się sztywne wskutek kurczu mięśni. Pojawiają się drgawki. W czasie drgawek może wydobyć się piana z ust, zmieszana niekiedy z krwią, jeśli dziecko pogryzie sobie język lub wargi. Może także bezwiednie oddać mocz lub kał. Po ustąpieniu drgawek dziecko pozostaje przez kilka minut nieprzytomne, mięśnie rozluźniają się, a oddech staje się normalny. Po odzyskaniu przytomności może być ono oszołomione, nieświadome przebytego ataku choroby. Może też dziwnie się zachowywać lub zasnąć.

- **Udzielając pierwszej pomocy w ataku padaczki:**

- należy podtrzymywać upadającego lub złagodzić jego upadek;
- ułożyć dziecko na plecach;
- można odwrócić głowę dziecka na jedną stronę, by wydzielina z ust mogła swobodnie wypływać;
- należy rozluźnić ubranie wokół szyi;
- odsunąć gapiów;
- należy usunąć wszystkie przedmioty, które znajdują się w pobliżu poszkodowanego, mogące spowodować obrażenia podczas ataku (kamienie, kije, szkło);
- trzeba położyć coś miękkiego pod głowę lub dookoła głowy dziecka;
- po ustąpieniu drgawek trzeba udrożnić jego drogi oddechowe lub ułożyć go w pozycji bezpiecznej;
- trzeba także zabezpieczyć dziecko przed wpływem warunków atmosferycznych;
- należy pozostać z poszkodowanym dzieckiem do czasu odzyskania przez nie całkowitej świadomości;
- należy wezwać pomoc, jeżeli dziecko nie odzyska przytomności w ciągu 10 minut.

Pamiętaj!

- nie wolno przenosić poszkodowanego dziecka, jeśli znajduje się w bezpiecznym miejscu;
- nie krępuj go i nie używaj siły w celu powstrzymania ataku drgawek.
- nie wkładaj w usta dziecka knebli, bandaży, drewnienek itp.
- nie rozwieraj mu ust na siłę.
- nie podawaj nieprzytomnemu niczego do picia.

IV. Procedury postępowania w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa uczniów przebywających na terenie szkoły

1. Zadania szkoły w kwestii bezpieczeństwa uczniów.

2. Regulaminy obowiązujące w szkole:

- Zasady przebywania uczniów na terenie szkoły.
- Zasady korzystania z pomieszczeń szkoły, urządzeń i sprzętu szkolnego.
- Zasady pełnienia dyżurów nauczycielskich.
- Zasady postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia poczucia

bezpieczeństwa w przypadku :

- zagrożenia pożarowego
- zaistnienia wypadku ucznia

- zasady postępowania przy udzielaniu pierwszej pomocy,
- zasady obowiązujące uczniów wyjeżdżających na basen,
- zasady obowiązujące w stołówce szkolnej,
- zasady korzystania z biblioteki i czytelní,
- zasady przy organizacji dyskotek szkolnych,
- zasady organizowania wycieczek szkolnych.

Podstawa prawna :

Zasady bezpieczeństwa uczniów przebywających w Szkole Podstawowej Nr 6 w Mińsku Mazowieckim zostały opracowane w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 IX 1991 r. (tekst jednolity Dz.U.z 1996 r. Nr 67 p. 329 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 1982r. Nr.35 poz. 228 z późn. zm. Tekst jednolity Dz. U. z 2002r.Nr. 11 poz. 109)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 VIII 1992r. w sprawach ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny w szkołach i placówkach publicznych Dz. U. Nr 65 poz.331
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 XII 2003r.w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach Dz. U. z 2003r. Nr 6 poz. 69
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 I 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem Dz. U. z 2003r. Nr 26 poz. 226

Zadania szkoły w kwestii bezpieczeństwa uczniów:

- Zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i nauki w czasie ich pobytu w szkole w ramach zajęć- lekcyjnych i kół zainteresowań.
- Zorganizowanie opieki nad dziećmi podczas zajęć-organizowanych przez szkołę, odbywających się poza jej terenem- wycieczki, wyjścia do kin, teatrów, uczestnictwo w konkursach, zawodach sportowych itp.
- W sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa postępowanie zgodne z procedurą reagowania interwencyjnego:
 - * zabezpieczenie śladów zajścia
 - * udzielenie pomocy potrzebującym
 - * powiadomienie rodziców (prawnych opiekunów) o zajściu
 - * powiadomienie i współpraca z instytucjami wspomagającymi pracę szkoły.

REGULAMIN
SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 6 W MIŃSKU MAZOWIECKIM
obowiązujący wszystkich członków społeczności szkolnej

Zasady przebywania uczniów na terenie szkoły:

1. Za bezpieczny pobyt dzieci w szkole odpowiadają w klasach 0 – III wychowawcy klas pracujący stale z uczniami, zaś w klasach IV-VI wychowawcy i nauczyciele uczyący młodzież.
2. Uczniowie mogą przebywać na terenie obiektów szkoły w czasie trwania zajęć lekcyjnych i zajęć kół zainteresowań, także 10 minut przed rozpoczęciem pierwszej lekcji i 10 minut po zakończeniu zajęć.
- 3..W przypadku gdy uczeń nie uczestniczy w danych zajęciach edukacyjnych np. lekcji religii czy wychowania fizycznego ma obowiązek zgłoszenia się na czas tych zajęć do świetlicy szkolnej, gdzie będzie sprawowana nad nim opieka.
- 4..Zwolnienie ucznia z lekcji może nastąpić wyłącznie na pisemną lub osobistą prośbę rodzica (prawnego opiekuna) lub po konsultacji z pielęgniarką szkolną i powiadomieniu rodziców ucznia. O samowolnym opuszczaniu zajęć, wagarowaniu powiadamia się rodziców ucznia i podlega ono karze.
- 5..Uczniowie przebywający na terenie obiektu szkolnego zobowiązani są do przestrzegania tygodniowego planu zajęć w szczególności do punktualności rozpoczynania zajęć.
- 6..W czasie od rozpoczęcia zajęć do ich zakończenia uczniowie nie mogą opuszczać szkoły. Zakazane są wyjścia do sklepu lub poza teren szkoły podczas przerw lekcyjnych.
- 7..Uczeń może opuścić teren szkoły jedynie po zakończeniu zajęć w danym dniu.
- 8..Uczniowie dojeżdżający lub dzieci z klas młodszych przebywają na świetlicy oczekując na przybycie rodziców. Dziecko z klas 0-III wraca do domu samo po pisemnym oświadczeniu rodziców.
- 9..W uzasadnionych przypadkach uczniowie mogą przebywać w szkole pod opieką nauczycieli i za wiedzą dyrektora szkoły w innym czasie niż wymieniony w punkcie 1 np. dyskoteka szkolna, sobotnie koła zainteresowań, czy zawody sportowe.
- 10..Dyskoteki szkolne będą odbywały się nie częściej niż raz na dwa miesiące. W czasie ich trwania uczniowie zobowiązani są do zostawiania wierzchnich okryć w szatni szkolnej i zmiany obuwia.
- 11..Jeżeli zajęcia lekcyjne wymagają opuszczenia terenu szkoły, uczniowie pozostają na zewnątrz pod opieką nauczyciela prowadzącego zajęcia.
- 12..Na wycieczce szkolnej uczeń stosuje się do Regulaminu Szkoły, wypełnia polecenia nauczycieli i opiekunów.
- 13..Uczeń w szkole powinien być ubrany czysto i schludnie. Zabrania się makijażu, farbowania włosów, noszenia w szkole fryzury, garderoby oraz dodatków charakterystycznych dla subkultur młodzieżowych. Dopuszcza się noszenie małych i delikatnych kolczyków na sztyfcie u dziewcząt.
- 14..W budynku szkoły uczeń może przebywać tylko w obuwiu miękkim, za które uważa się obuwie tekstylne oraz obuwie typu sportowego na gumowanej podeszwie koloru białego nie zakrywające kostek – półtrampki, tenisówki i adidasy.
- 15..Wszystkich uczniów obowiązuje zmiana obuwia.
- 16..Na zajęcia wychowania fizycznego uczniów obowiązuje strój sportowy: T- shirt, krótkie spodenki lub dres, obuwie sportowe.
- 17..Podczas przerw dyżury porządkowe pełnią nauczyciele oraz uczniowie wyznaczeni przez sekcję porządkową Samorządu Uczniowskiego. Wszyscy uczniowie mają obowiązek wypełniania poleceń osób dyżurujących.
- 18..Przerwy śródlekcyjne uczniowie spędzają na piętrze na którym ich klasa ma następną lekcję, chyba, że zostanie określone inne miejsce. W okresie jesienno-zimowym, gdy jest chłodno, pada

deszcz uczniowie bez potrzeby nie opuszczają budynku szkoły, natomiast w okresie wiosenno-letnim przy sprzyjającej pogodzie mogą w czasie przerw przebywać na podwórzu szkolnym.

19..Dla zachowania bezpieczeństwa w czasie przerw obowiązuje uczniów zakaz biegania po korytarzach szkolnych.

20..Na klatkach schodowych obowiązuje ruch prawostronny i zakaz biegania i popychania innych.

21..Uczniów obowiązuje bezwzględny zakaz otwierania okien i siadania na parapetach oraz kładzenia na nich tornistrów.

22.Uczniom zabrania się wnoszenia na teren szkoły środków zagrażających życiu i zdrowiu – papierosów, innych używek, substancji łatwopalnych, gazów obezwładniających oraz wprowadzania zwierząt.

23..Na terenie szkoły obowiązuje zakaz używania telefonów komórkowych.

24..Każda klasa ma obowiązek dbania o swój boks w szatni szkolnej oraz zamykania go na czas trwania zajęć.

25..Po zakończonych lekcjach nauczyciele sprowadzają uczniów do szatni, po ubraniu się opuszczają szkołę.

26..

W przypadku zagrożenia pożarowego i ogłoszenia akcji ewakuacyjnej uczniowie zobowiązani są zachować spokój, podporządkować się ściśle poleceniom dyrektora szkoły lub osoby kierującej akcją ewakuacyjną.

Zasady korzystania z pomieszczeń szkoły, urządzeń i sprzętu szkolnego :

- Uczeń może korzystać ze wszystkich pomieszczeń szkolnych z wyjątkiem pomieszczeń gospodarczych oraz ze sprzętu szkolnego i pomocy naukowych pod nadzorem wychowawcy lub nauczyciela prowadzącego zajęcia.
- Zasady przebywania w pomieszczeniach biblioteki, świetlicy, stołówki, pracowni szkolnych oraz zasady korzystania ze sprzętu i wyposażenia tych pomieszczeń są uregulowane w odrębnych regulaminach.
- Uczniowie zobowiązani są do szanowania i dbania o powierzone im pomoce naukowe i sprzęt służący wszystkim uczniom i pracownikom szkoły zgodnie z przeznaczeniem i z zachowaniem zasad bezpieczeństwa.
- W przypadku nieumyślnego uszkodzenia lub zniszczenia mienia szkolnego uczeń zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie nauczyciela.
- Jeśli szkoda powstała w wyniku rażącego zaniedbania, kradzieży lub została spowodowana rozmyślnie przez ucznia rodzice lub prawni opiekunowie zobowiązani są do niezwłocznego jej pokrycia i usunięcia.
- Uczniowie zobowiązani są do poszanowania majątku szkolnego i dbałości o estetykę pomieszczeń i terenów przyszkolnych oraz utrzymywania czystości w swoim miejscu pracy i pomieszczeniach sanitariatów.

Zasady pełnienia dyżurów nauczycielskich

- Nauczyciele dyżurują na I i II zmianie według opracowanego grafiku dyżurów.
- W przypadku nieobecności nauczyciela, który w danym dniu pełnił dyżur, zastępuje go nauczyciel wyznaczony przez dyrektora według grafiku zastępstw.

- Nauczyciele mają obowiązek bieżącego zapoznawania się z grafikiem zastępstw i potwierdzania w nim podpisem informacji dotyczących swojej osoby w zakresie pełnienia dyżurów śródlekcyjnych oraz prowadzenia wyznaczonych zajęć.
- Nauczyciel dyżurujący konsekwentnie przestrzega zakazów, z którymi uczniowie zostali zapoznani przez wychowawców klas: zakaz biegania po schodach i na korytarzach, przepychania się, grania w piłkę na korytarzach szkolnych, siadania na parapetach, otwierania okien, dłuższego bez potrzeby przesiadywania w łazienkach.
- Każdy wychowawca ma obowiązek poinformowania uczniów i ich rodziców (prawnych opiekunów) o zakazie opuszczania szkoły w czasie pobytu w niej dziecka (m.in. wychodzenia do sklepu, na dworzec itp.) pod karą nagany i obniżenia oceny z zachowania.
- Nauczyciel dyżurujący jest odpowiedzialny za bezpieczeństwo uczniów :
 - a/ po skończonych zajęciach nauczyciel zamyka klasę w której prowadził lekcję
 - b/po zakończonych zajęciach edukacyjnych nauczyciel sprowadza do szatni wszystkich uczniów z klasy, z którą prowadził ostatnią lekcję
 - c/każdy wychowawca ma obowiązek wyznaczenia i nadzorowania dyżurów boksie szatni dotyczących otwierania i zamykania boksów oraz utrzymywania w nich porządku.
 - d/w razie wypadku lub urazu nauczyciel, który pełni w tym czasie dyżur wysyła do pokoju nauczycielskiego ucznia w celu sprowadzenia pomocy innego nauczyciela, który zajmie się poszkodowanym dzieckiem, odprowadzi go do pielęgniarki szkolnej oraz powiadomi dyrektora szkoły i rodziców dziecka o zajściu.
 - e/przed zajęciami wychowania fizycznego nauczyciele W-F zbierają uczniów i prowadzą na salę gimnastyczną.
- Dyżurujący nauczyciel odpowiada w wyznaczonym czasie i miejscu zarówno za ład i porządek, jak również za zniszczenia na korytarzu szkolnym i w łazienkach
 - a/ w przypadku stwierdzenia zniszczenia sprzętu ustala sprawcę, powiadamia wychowawcę, rodziców i dyrektora szkoły.
 - b/ wyżej wymienione osoby wspólnie ustalają sposób zadośćuczynienia (sprawca naprawia szkodę lub wykonuje inną pracę na rzecz szkoły).
- Nauczyciel dyżurujący w miarę swoich umiejętności uatrakcyjnia uczniom przerwy śródlekcyjne przez słuchanie muzyki, zabawy ruchowe dla młodszych dzieci, rozmowy z uczniami.
- Wiosną i jesienią nauczyciele pełniący dyżur na parterze pełnią go przed budynkiem szkoły.
- W czasie przerw na terenie szkolnym (łączka, parking) dyżur pełnią członkowie sekcji porządkowej Samorządu Uczniowskiego według opracowanego przez siebie i opiekuna sekcji grafiku (dyżurują klasy IV-VI).
- a/uczniowie sekcji porządkowej pilnują czystości na wyznaczonym terenie
- b/obserwują zachowanie uczniów i zgłaszają uwagi do nauczyciela
 - Uczniowie, którzy nie zmieniają obuwia lub wychodzą w kapciach na teren przed szkołą mają obowiązek „ odpracowania” szkody wykonując prace porządkowe na rzecz szkoły po zajęciach w czasie wyznaczonym przez wychowawcę.
 - Klasy I-III jedzą obiad po skończonych zajęciach wg planu lekcji. Klasy IV-VI jedzą obiad na drugiej przerwie obiadowej.

Procedury postępowania w sytuacji zagrożenia pożarowego

- **Alarmowanie.** Osoba, która pierwsza zauważyła pożar ma obowiązek, niezwłocznie powiadomić o tym fakcie wszelkimi możliwymi środkami przełożonych i osoby znajdujące się w strefie zagrożenia.
- **Na sygnał alarmowy : TRZY PIĘCIOSEKUNDOWE SYGNAŁY DZWONKA SZKOLNEGO**

dotatkowo alarm ogłasza się : „Na terenie obiektu powstał pożar”

„Z upoważnienia dyrektora szkoły zarządzam alarm ewakuacyjny”.

Natychmiast powiadamia się jednostkę straży pożarnej. Przy telefonicznym zgłoszeniu pożaru, należy podać:

- miejsce pożaru (adres, nazwę obiektu, rodzaj pomieszczenia),
- co się pali (określić rodzaj palącego materiału),
- czy istnieje zagrożenie życia ludzkiego,
- numer telefonu z którego zgłasza się pożar oraz swoje imię i nazwisko.

Odłożyć słuchawkę dopiero po otrzymaniu potwierdzenia o przyjęciu zgłoszenia przez straż pożarną. Odczekać chwilę przy telefonie na ewentualne sprawdzenie zgłoszenia.

Po zgłoszeniu pożaru do straży pożarnej, kierujący akcją ratowniczo-gaśniczą, niezwłocznie wyznacza osobę (przewodnika), która będzie oczekiwała przed budynkiem lub na drodze dojazdowej i skieruje służby ratownicze najkrótszą drogą na miejsce działań.

- Należy zachować spokój i nie dopuścić do powstania paniki.
- Dyrektor lub osoba zastępująca go, obejmuje kierownictwo akcją ratowniczo-gaśniczą do czasu przystąpienia do działań jednostek straży pożarnej.
- Podejmuje **decyzję o ewakuacji** (sposobach i kolejności opuszczania obiektu ,określa drogi ruchu i rejon lub pomieszczenia zastępcze dla osób ewakuowanych. Ustala się rejon ewakuacji - **boisko szkolne**).
- Kierujący akcją ewakuacyjną wyznacza osoby odpowiedzialne za przebieg ewakuacji poszczególnych osób, klas, (za sprawność i skuteczność ewakuacji odpowiedzialni są nauczyciele). Kierujący akcją ustala ewentualną potrzebę ewakuacji sprzętu i mienia z obiektu, określając sposoby, kolejność i rodzaj ewakuacji.
- Wszystkie osoby przebywające w obiekcie mają obowiązek podporządkować się poleceniom kierującego akcją ratowniczo-gaśniczą i przystąpić do działań związanych z likwidacją pożaru za pomocą podręcznego sprzętu gaśniczego i innych środków, które mogą pomóc w gaszeniu pożaru.
- W pierwszej kolejności ratuje się osoby z pomieszczeń, w których powstał pożar lub które znajdują się na drodze rozprzestrzeniania się ognia oraz pomieszczeń z których wyjście lub dotarcie do bezpiecznych dróg ewakuacji może zostać odcięte przez pożar lub zadymienie.
- W przypadku odcięcia dróg ruchu dla pojedynczych osób lub grup, należy niezwłocznie dostępnymi środkami np. telefonicznie, bezpośrednio lub przy pomocy osób znajdujących się na zewnątrz odciętej strefy, powiadomić kierownika akcji ewakuacyjnej. Ludzi odciętych od dróg wyjścia, a znajdujących w strefie zagrożenia, należy zebrać w pomieszczeniu najbardziej oddalonym od źródła pożaru i w miarę posiadanych środków i istniejących warunków ewakuować z zewnątrz przy pomocy sprzętu ratowniczego przybyłych jednostek straży pożarnej lub innych jednostek ratowniczych.
- Przy silnym zadymieniu dróg ewakuacyjnych należy poruszać się w pozycji

pochylonej, ze względu na to, że w strefie przypodłogowej dróg ewakuacyjnych panować będzie mniejsze zadymienie. Usta i drogi oddechowe w miarę możliwości zasłaniać chustką zamoczoną w wodzie. Sposób ten, ułatwia oddychanie. Podczas ruchu przez silnie zadymione odcinki dróg ewakuacyjnych, należy poruszać się wzdłuż ścian, by nie stracić orientacji co do kierunku ruchu.

- Ewakuacja mienia nie może odbywać się kosztem sił i środków niezbędnych do ewakuacji i ratowania ludzi. Ewakuację mienia należy rozpocząć od najcenniejszych urządzeń, dokumentacji i przedmiotów. Należy wykorzystać do tego wszystkie sprawne fizycznie osoby.
- Po zakończeniu ewakuacji osób należy dokładnie sprawdzić, czy wszystkie osoby opuściły poszczególne pomieszczenia. W razie niezgodności stanu osobowego ewakuowanych grup z ilością osób przebywających w obiekcie, należy natychmiast fakt ten, zgłosić jednostkom ratowniczym, przybyłym na miejsce akcji i przeprowadzić ponowne sprawdzenie pomieszczeń.
- W przypadku przybycia jednostek straży pożarnej w trakcie prowadzenia akcji ewakuacyjnej, kierujący przebiegiem akcji, Kierownik lub osoba zastępująca go, zobowiązany jest do złożenia zwięzłej informacji o przebiegu akcji ewakuacyjnej, a następnie do podporządkowania się Dowódcy przybyłej jednostki straży pożarnej.
- **Obowiązki pracowników na wypadek ogłoszenia alarmu ewakuacyjnego:**
 - przerwać natychmiast pracę,
 - opuścić pomieszczenia wraz z uczniami, udając się korytarzem w kierunku wskazanym przez prowadzącego ewakuację lub zgodnie z kierunkiem oznaczonym znakami ewakuacyjnymi,
 - w czasie trwania ewakuacji należy zachować ciszę i spokój,
 - poruszać się szybkim krokiem, bez podbiegania i wyprzedzania innych osób,
 - nie wolno zatrzymywać się, ani poruszać się w kierunku przeciwnym do kierunku ewakuacji,
 - po opuszczeniu budynku należy udać się do ustalonego rejonu ewakuacji oraz sprawdzić stan osobowy podległych sobie grup.

Przed przystąpieniem do działań ratowniczo-gaśniczych należy wyłączyć dopływ energii elektrycznej do obiektu objętego pożarem

Podstawowe zasady gaszenia pożarów.

- Odciąć drogi rozprzestrzeniania się pożaru (zamknąć drzwi, okna oraz inne otwory w celu ograniczenia dopływu powietrza do źródła ognia).
- Usunąć z miejsc zagrożonych pożarem przedmioty i materiały palne w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się pożaru.
- Zabezpieczyć bezpośrednio zagrożone pożarem pomieszczenia i przedmioty.
- Zachować maksymalną ostrożność przy wchodzeniu do pomieszczeń objętych pożarem oraz zachować drogę odwrotu.
- Podjąć próbę gaszenia pożaru - działania prowadzić z poziomu wyższego lub równego ognisku pożaru.
- Prowadzić obserwację pomieszczeń sąsiadujących z miejscem pożaru.
- **Obowiązkiem każdego pracownika jest praktyczna znajomość posługiwania się podręcznym sprzętem gaśniczym.**
- Zabezpieczenie pogorzelska.

Dyrektor lub osoba zastępująca go, jest odpowiedzialny za:

- zabezpieczenie miejsca pożaru i wystawienie posterunku pogorzelskiego w celu zapobieżenia możliwości powstania powtórnego zapłonu,
- uporządkowanie pogorzelska po uzgodnieniu z Policją i po zakończeniu działalności komisji powołanej do zbadania przyczyny powstania pożaru.

Procedura postępowania w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia w szkole

Podstawa prawna

Rozporządzenie MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 z późniejszymi zmianami).

Definicja

Wypadek ucznia – nagłe zdarzenie powodujące uraz, wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką Szkoły: na terenie Szkoły; poza terenem Szkoły (wycieczki, wyjścia pod opieką nauczycieli, „zielona szkoła”).

Cele procedury

Zapewnienie profesjonalnych działań pracowników Szkoły gwarantujących poszkodowanemu uczniowi należytą opiekę i niezbędną pomoc.

Zakres

Procedura obejmuje i reguluje działania pracowników Szkoły w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia.

Osoby odpowiedzialne

Nauczyciele
Dyrektor
Pracownicy niepedagogiczni

Opis działań

Pracownik Szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia:

- niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, kontaktuje się z pielęgniarką szkolną, która decyduje o dalszym postępowaniu w miarę możliwości udziela poszkodowanemu pierwszej pomocy (ogólne zasady postępowania przy udzielaniu pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach stanowią załącznik do procedury),
- nie dopuszcza do zajęć lub przerywa je wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów,
- niezwłocznie powiadamia dyrektora Szkoły.

Jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą – prosi o nadzór nad swoimi uczniami nauczyciela uczącego w najbliższej sali.

- O każdym wypadku dyrektor Szkoły lub nauczyciel pod opieką którego przebywał uczeń w chwili wypadku, powiadamia rodziców poszkodowanego ucznia oraz ustala z nim potrzebę wcześniejszego przyjscia do szkoły
- W każdym trudniejszym przypadku (rozległe obrażenia, urazy, podejrzenie o złamanie kończyn, niepokojące objawy: torsje, utrata przytomności, trudności w utrzymaniu równowagi) nauczyciel lub dyrektor Szkoły wzywa pogotowie ratunkowe.

- O każdym wypadku dyrektor Szkoły zawiadamia organ prowadzący i współpracującego ze Szkołą pracownika służby bhp.
- O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym dyrektor Szkoły zawiadamia niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
- O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, dyrektor Szkoły zawiadamia niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.
- Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.
- Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem Szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.

Dyrektor Szkoły powołuje członków zespołu powypadkowego:

- w skład zespołu wchodzi współpracujący ze Szkołą pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz pracownik Szkoły przeszkolony w zakresie bhp,
- jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby bhp, w skład zespołu wchodzi dyrektor Szkoły oraz pracownik Szkoły przeszkolony w zakresie bhp,
- w składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty,
- przewodniczącym zespołu jest pracownik służby bhp, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – przewodniczącego zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor,
- zespół przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową;
- przesłuchuje poszkodowanego ucznia (w obecności rodzica lub wychowawcy/pedagoga/psychologa szkolnego) sporządza protokół przesłuchania
- przesłuchuje świadków wypadku i sporządza protokoły przesłuchania;
- jeżeli świadkami są uczniowie – przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia – świadka i jego rodziców
- sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku (dotyczy sytuacji określonej w pkt 8)
- uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek
- uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku
- sporządza protokół powypadkowy
- protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor Szkoły
 - w sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu; członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym,
 - przewodniczący zespołu poucza osoby reprezentujące poszkodowanego o przysługujących im prawach w toku postępowania powypadkowego,
 - z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się rodziców (opiekunów prawnych) poszkodowanego ucznia, którzy potwierdzają ten fakt podpisem w protokole

- protokół doręcza się rodzicom (opiekunom prawnym) poszkodowanego ucznia, którzy potwierdzają to podpisem w protokole,
- organowi prowadzącemu i kuratorowi oświaty protokół powypadkowy doręcza się na ich wniosek,
- jeden egzemplarz protokołu powypadkowego pozostaje w Szkole,
- w ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu),
- zastrzeżenia składa się ustnie do protokołu powypadkowego lub na piśmie przewodniczącemu zespołu,

Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący.

Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący Szkołę może zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

- Dyrektor Szkoły prowadzi rejestr wypadków wg wzoru określonego w rozporządzeniu MENiS z dnia 31.12.2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.
- Dyrektor Szkoły omawia z pracownikami Szkoły okoliczności i przyczyny wypadków oraz ustala środki niezbędne do zapobieżenia im.

Załącznik nr 1 do Procedury postępowania
w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia

OGÓLNE ZASADY POSTĘPOWANIA PRZY UDZIELANIU PIERWSZEJ POMOCY POSZKODOWANYM W WYPADKACH

1. Należy pamiętać, że udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego (art. 162 Kodeksu karnego).
2. Zachować spokój, nie wpadać w panikę, rozpoznać stan poszkodowanego.
3. Usunąć poszkodowanego z rejonu zagrożenia.
4. Jeśli stwierdzisz, że sam nie potrafisz udzielić pierwszej pomocy, zorganizuj ją zawiadamiając placówkę służby zdrowia lub kogoś z otoczenia, kto potrafi jej udzielić.
5. Poszkodowanemu zapewnić spokój, odsunąć z otoczenia zbędne osoby, w każdej sytuacji zapewnić poszkodowanemu ciepłe okrycie.

6. Nie lekceważyć nawet drobnych skaleczeń, każde skaleczenie należy prawidłowo zaopatrzyć.
7. W przypadkach porażenia prądem, braku oddechu, braku pracy serca, krwotoku, zatrucia i innych poważnych urazów – bezwzględnie wezwać lekarza (pogotowie ratunkowe).
8. Do chwili przybycia lekarza nie przerywać rozpoczętego sztucznego oddychania.
9. Poszkodowanego z krwotokiem wolno tylko przenosić lub przewozić.
10. Poszkodowanemu z utratą świadomości nie wolno podawać leków w postaci płynnej ani stałej (tabletki).
11. W przypadku podejrzeń uszkodzenia kręgosłupa, nie wolno bez koniecznej przyczyny zmieniać pozycji poszkodowanego.
12. Nie pozostawiać poszkodowanego bez opieki.

REGULAMIN DISKOTEK SZKOLNYCH

1. Zabawy szkolne to uroczystości wynikające z programu wychowawczego oraz tradycji szkoły.
2. Dyskoteki odbywają się w terminie wyznaczonym przez samorząd uczniowski.
3. Informacja o dyskotece będzie ogłaszana dwa tygodnie przed zaplanowanym terminem.
4. W dyskotekach mogą uczestniczyć uczniowie, którzy;
 - a. do dwóch dni przed terminem dyskoteki dostarczyli wychowawcy klasy pisemną zgodę rodziców na udział w imprezie,
 - b. mają zgodę wychowawcy na udział w dyskotece (brak kar ograniczających prawo uczestnictwa w zabawach szkolnych).
5. Zgoda rodziców na udział w dyskotece powinna zawierać imię i nazwisko ucznia datę, godziny trwania dyskoteki oraz podpis rodzica.
6. Wychowawca klasy na dwa dni przed terminem dyskoteki:
 - a. sporządza listę osób, które mają prawo uczestniczyć w imprezie oraz wyznacza dwie osoby do sprzątnięcia po dyskotece,
 - b. dostarcza opiekunowi samorządu uczniowskiego zgłoszenie dyskoteki.
7. Dyrektor szkoły, po sprawdzeniu dokumentacji związanej z organizacją dyskoteki, wyraża zgodę lub odmawia.
8. W przypadku braku wystarczającej liczby opiekunów dyskoteka może zostać odwołana.
9. Opiekę podczas dyskotek sprawują nauczyciele (według przyjętego harmonogramu), rodzice oraz opiekunowie samorządu uczniowskiego.
10. O zamiarze zorganizowania dyskoteki szkolnej dyrektor szkoły zawiadamia telefonicznie (z odpowiednim wyprzedzeniem) posterunek policji, podając termin i czas zabawy.
11. Organizatorzy dyskotek mają obowiązek zgłoszenia dyskoteki straży miejskiej lub policji.
12. Z ważnej przyczyny dyrektor szkoły może odwołać planowaną dyskotekę (np. żałoba, zagrożenie bezpieczeństwa itp.).
13. Za prowadzenie dyskoteki odpowiedzialne są wyznaczone osoby.
14. Dyżurujący nauczyciel jest zobowiązany do terminowego objęcia dyżuru w miejscu wskazanym przez organizatora dyskoteki i do aktywnego działania na rzecz respektowania regulaminu oraz czynnej troski o bezpieczeństwo uczniów.
15. Podczas pełnienia dyżuru każdy nauczyciel sprawuje opiekę nad osobami znajdującymi się w miejscu jego dyżuru.
16. Organizator lub osoba przez niego upoważniona w uzgodnieniu z dyrektorem szkoły kontroluje, czy do szkoły wchodzi osoby, które uzyskały pozwolenie rodziców i wychowawcy na udział w dyskotece.
17. Każda klasa uczestnicząca w dyskotece zobowiązana jest do wyznaczenia dwóch przedstawicieli do sprzątnięcia pomieszczenia po dyskotece.
18. Podczas dyskotek należy dbać o porządek i odpowiednie zachowanie.
19. Obowiązuje całkowity zakaz palenia papierosów oraz posiadania lub spożywania napojów alkoholowych, zażywania środków odurzających czy wspomagaczy.
20. Złamanie zakazu z punktu 19. spowoduje przerwanie dyskoteki.
21. W czasie dyskoteki zakazane są niebezpieczne zabawy oraz zachowania zagrażające bezpieczeństwu uczestników imprezy (m.in. wchodzenie na stoły, krzesła lub inne elementy wyposażenia, zaczepki, bójki, wymuszenia).
22. Zakazuje się wnoszenia na teren szkoły przedmiotów niebezpiecznych.
23. Nie wolno otwierać okien, przez które mógłby dostać się do szkoły ktoś z zewnątrz.
24. W czasie dyskoteki uczniowie nie mają prawa przebywać w szatni bez uzasadnionej potrzeby.

25. Po dokonaniu zakupu w sklepiku uczeń ma obowiązek opuścić jego otoczenie i wrócić na miejsce, w którym odbywa się dyskoteka.
26. Uczeń biorący udział w dyskotece nie może opuszczać budynku w trakcie jej trwania oraz może korzystać tylko z wyznaczonych pomieszczeń.
27. Opiekunowie i uczniowie mają obowiązek informowania dyrektora szkoły, (lub osobę, która go zastępuje) o niewłaściwym zachowaniu uczniów podczas szkolnych dyskotek – każde takie zachowanie będzie karane zgodnie z zapisami w statucie szkoły.
28. Uczniowie nieprzestrzegający postanowień niniejszego regulaminu, regulaminu uczniowskiego lub statutu szkoły zostają skierowani do pełniącego dyżur dyrektora szkoły (lub osoby, która go zastępuje), który powiadamia o tym pedagoga i rodziców.
29. Uczestnika dyskoteki usuniętego za nieprzestrzeganie tegoż regulaminu muszą osobiście odebrać rodzice lub opiekunowie prawni.
30. W wypadku podejrzenia o posiadanie niebezpiecznych przedmiotów lub środków niedozwolonych informuje o tym fakcie rodziców lub policję. W tym przypadku rodzic jest zobowiązany zgłosić się niezwłocznie do szkoły.
31. W sytuacji naruszenia porządku, który nosi znamiona przestępstwa, dyrektor szkoły ma obowiązek poinformować o tym policję.
32. Straty materialne wynikłe podczas dyskotek pokrywane są przez rodziców sprawców zdarzenia po rozmowie z dyrektorem szkoły.
33. Uczniowie nie mogą opuszczać dyskoteki przez jej skończeniem, chyba że posiadają pisemną zgodę od rodziców.
34. Rodzice organizują bezpieczny odbiór dzieci ze szkoły po dyskotece.
35. Z dyskotek i imprez szkolnych uczniowie są odbierani przez rodziców. Wyjątek stanowi podpisanie zgody rodzica na samodzielny powrót dziecka do domu.
36. Za pozostawienie obiektu szkolnego w czystości odpowiedzialni są pracownicy obsługi i organizatorzy dyskoteki.
37. Wychowawcy klas SA zobowiązani do zapoznania uczniów z regulaminem, a uczniowie potwierdzenia własnoręcznym podpisem przyjęcie go do wiadomości.
38. Niestosowanie się do regulaminu spowoduje natychmiastowe konsekwencje przewidziane w szkolnym regulaminie kar i nagród.
39. Zmian w niniejszym regulaminie można dokonać na początku roku szkolnego, na wniosek dyrektora szkoły, rady pedagogicznej, rady rodziców, samorządu uczniowskiego.
40. Regulamin obowiązuje od chwili jego ogłoszenia.

